

Jól „nyomul” az AEGEE

Néhány év alatt a semmiből erős, önálló helyi AEGEE-szervezet jött létre Magyarországon. Ez jórészt közgazdászok munkájának köszönhető. Az Európai Hallgatók Egyesülete budapesti „antennájának” tagjai (így nevezik az AEGEE helyi csoportjait) február 16-i taggyűlésük nyomán már második elnökségüket kapták. Irodájuk az ÖCSI szobájában található, és bizonyosan eddigi teljesítményük elismerését is jelenti, hogy az AEGEE Délben (Hollandia) tartott legutóbbi közgyűlésén (AEGEE zsargonban: agoráján) Kigyós Zsuzsa IV. évfolyam gazdasági szakos diákot beválasztották az egyesület „végrehajtó hatalommal” felruházott vezetőtestületébe, az igazgatótanácsba.

Kigyós Zsuzsa nemzetközi AEGEE-főnök lett

mokról, amelyek a tanács elé kerülnek, így például az európai felsőoktatással kapcsolatos memorandumról is.

Az AEGEE Budapest taggyűlésén elfogadták a tavalyi munkáról szóló beszámolót. Ebben lényegében két projekt-ről esett szó. Az egyik egy nyári egyetem volt, amelyen 28 külföldi tanult magyarul, illetve ismerkedett a magyar történelemmel, kultúrával, szokásokkal, konyhával. A másik program a TEMPUS akadémia volt, amelyen a TEMPUS múltjáról és jövőjéről cseréltek véleményt a résztvevők.

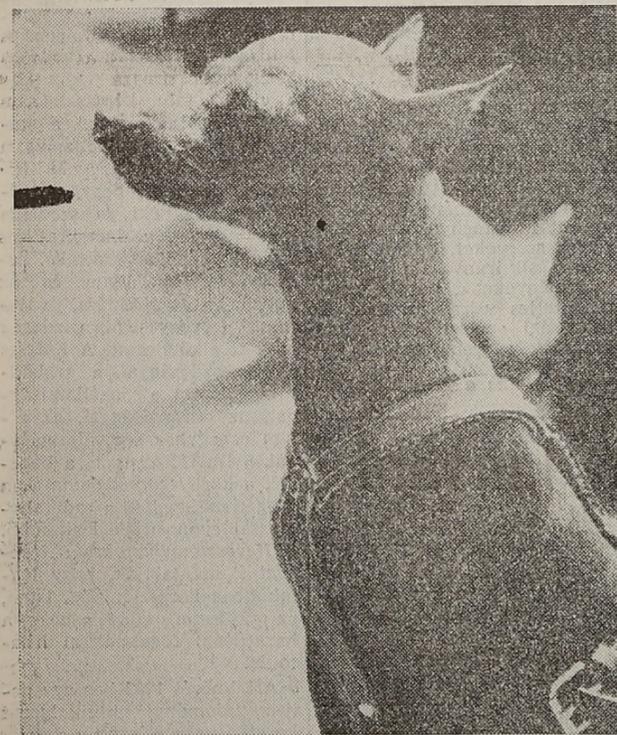
A taggyűlésen új vezetőket választottak. Az elnök Czinege László, a műszaki egyetem hallgatója lett. Helyettese: Kállay Benjámín IV. évfolyamos közgazdász diák. A titkári funkciót Molnár Katalin II. évfolyamos hallgató látja el. Gazdasági felelős: Szegedi Gábor, PR felelős: Varga Agnes, mindketten a IV. évfolyamra járnak.

Komó

Az Európai Hallgatók Egyesülete a kontinens 150 egyetemi városában 15 ezer taggal rendelkezik. Nyári egyetemet, konferenciákat, állásbörzét szerveznek, amelyek témái a modern irodalomtól a német-francia vagy a cseh-szlovák kapcsolat alakulásának elemzésén át az úrkutatás legaktuálisabb kérdéseinek megbeszéléséig terjednek. Az AEGEE ugyanis nem szakmai szervezet, tagja lehet bármely európai egyetem vagy főiskola hallgatója, függetlenül attól, mit tanul.

Az 1993-as év legfontosabb témái: a művelődés, az antirasszizmus, a szociális problémák (a bűnözéstől a munkanélküliségig), a környezetvédelem, illetve az európai együttműködés jövője.

Az egyesület elismerését jelzi, hogy az Európa Tanács egyik tanácsadó szervezetévé vált. Ez a státusz lehetővé teszi, hogy véleményt mondjon mindazokról a dokumentu-

Kutyául

A bogarak elpusztíthatatlanok

(Folytatás az 1. oldalról)

több Kőjál-ellenőrzés is volt. Mindig elégedettek voltak azzal, amit tapasztaltak, megállapították, hogy javult a helyzet e téren a korábbi időszakhoz képest. Ugyanakkor a tisztaságra is ugyanaz vonatkozik,

mint az ételre: minden tanári és diákvéleményt szívesen fogadok. Végül is közvetlen kapcsolatokon keresztül tudhatjuk meg a legjobban, hogy mit várnak tőlünk a vendégeink.

K. S.

Erdeklődésünkre, hogy miért nem vállalja az egyetem a menza üzemeltetését, Hajdu Ottóné gazdasági főigazgató elmondta, hogy számos ok miatt. Ezek közül a legfontosabbak, hogy a beszerzések, az áruszállítás, illetve az egész üzem munkájának a szervezése nagyon költséges lenne, több tucat új dolgozó felvételét igényelné.

A gazdasági vezetés tájékozott arról, hogy más egyetemeken hogyan oldották meg az étkeztetést. Kiderült, hogy az önálló kezelésbe vett menzákkal nagyon sok a gond. Ahol korábban átérték orra a módszerre, ott vissza akarnak térni külső üzemeltető igénybevételére. A vezetés álláspontja az, hogy azt kell alaposan áttekinteni, milyen étkeztetést akarnak, ezt a kiírandó pályázathoz pontosan meg kell fogalmazni, hogy a pályázat későbbi nyertese az igényeknek megfelelő szolgáltatást nyújtson.

LAPUNK
A NÉPSZABADSÁG
TÁMOGATÁSÁVAL
KÉSZÜL

TÁJÉKOZTATÓ a hallgatói és dolgozói kifizetések rendjéről

Mint ahogy azt már sokan tapasztalhatták és hallhatták, elkezdte tevékenységét a főépületben a Budapest Bank Rt. A szerénykedés célja, hogy 1993 áprilisára működőképes állapotban legyen a létesítendő bankfiók és a -rendszer. A főépület földszintjén a postabontó helyén (a postabontó a szemközti szobába költözött) Budapest Bank-fiók nyílik, melynek célja, hogy átvegye az egyetemi pénztáraktól a hallgatói és dolgozói kifizetések teendőit.

A kifizetések új rendszere első alkalommal 1993. április 5-1 munkabér- és az áprilisi ösztöndíjfizetések időpontjában kerül bevezetésre.

Az egyik automata a bankfiókon belül, a másik a bankfiókon kívül, de az egyetem épületén belül kerül felállításra. A pénztár a kifizetésen kívül befizetéseket is fogad. A bankfiókban az alábbi banki szolgáltatások vehetők igénybe:

- betételek és Takarékpénztár kondíciójáról,
- folyószámlavezetés,
- megbízásokat fogad a bank különböző átutalásokra.

Minden dolgozó és hallgatónak lesz egy folyószámlája, amelyre a munkabér, illetve ösztöndíjat az egyetem átutalja. A folyószámla birtoklásához számlaszerződést kell kötni, mely a hallgatókkal már elkezdődött, az I. emelet 148-as szobában, a HTT-irodában, a jövedelemigazolások átvételével egyidejűleg. A szerződés megkötése után mindenki megkapja azt a mágneskártyát, amellyel a folyószámlájáról hozzájuthat az illetményéhez. Ez a kártya az automata kártya. Ez tehát csak arra jogosít fel, hogy az automatán keresztül felvegyük a fizetésünket, illetve az ösztöndíjat. A másik fajta kártya az általános kártya, ennél bővebb szolgáltatásokat nyújt. Egy felelős összegű óvadék (20 000 Ft) ellenében, amelynek mindig legalább lenni kell a számlán, egyes kijelölt helyeken fizetésre

is jogosít. A két kártyát szerződéskötéskor már ki kell választani, de van lehetőség későbbi módosításra is.

A folyószámla kamata évi 10%, napi kamatozású. Kezelési költséget a bank a fizetések és ösztöndíjak összegéig nem számít fel, azt az egyetem átvállalja. Az ezen felüli összegek után, melyet valaki a folyószámlájára befizet, kivételkor 5.250/00 kezelési költséget számít fel. A kártya díja 2 évre 400 forint, melyet a dolgozóknak és hallgatóknak kell fizetniük.

Jelentős előnyt jelent az, hogy a Budapest Bank országos hálózattal rendelkezik, tehát Budapesten és vidéken is bármely Budapest Bank-fiókban hozzájuthatnak az ügyfelek a pénzükhöz.

A mágneskártyához mindenkinek egyéni tartozik egy ún. PIN-szám, mely titkos, és a kártyát csak ezzel együtt lehet használni. A kártya elvesztése tehát nem jelenti azt, hogy bárki visszaválthat vele, csupán újra meg kell fizetni az egyszerű kártyadíjat. Az automatából egyszerre 20 000 forintnál nagyobb összeg nem vehető ki. Ez egyrészt a bank, másrészt az ügyfél biztonságát szolgálja visszaélések esetén. Ezek voltak a legfontosabb tudnivalók, melyet a kártyáról tudni kell, a részletes kondíciók olvashatók a HTT-irodában, a zsigongóban, a HT-falon, és az egyetemi pénztárnál. A szerződés megkötése után a kártya átvételével egyidejűleg mindenki kézhez kapja a részletes leírást és egyéb tudnivalókat.

Kb. 4000 fővel kell megkötni a szerződést, a kijelölt határidők elég szorosak. Komoly feladat ez mind a bank, mind az egyetem részéről. Kérek mindenkit, segítőkészen és megértéssel fogadja azt a tényt, hogy a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem minden dolgozója és hallgatója a Budapest Bankon keresztül kaphatja meg az illetményét.

HAJDU OTTÓÉ
gazd. főigazgató

Felháborodott kifogások az új bérfizetési rend ellen

(Folytatás az 1. oldalról)

rok viszik majd el a munkahelyükre, mint eddig, hanem a diákokkal együtt mindenkinek sorba kell állni az automatánál? A válasz: Remélhetőleg nem akarja majd mindenki ugyanazon a napon felvenni a pénzt. A harmadik kérdés: Miért nem fizet bérleti díjat a Budapest Bank az egyetem levő fiókjáért? (Ez elvárható lenne, hiszen az egyetem komoly piac a számára, itteni jelenléte jó reklámot, illetve referenciát nyújt a banknak.) A válasz: Azért, mert saját költségére (30 millió forint) rendezte be, szereli fel, és látja el korszerű biztonsági berendezésekkel a helyiséget.

A vitában még további érvek hangzottak el a rendszer mellett. Ezek szerint: aki így kapja a fizetését, az — a BB számítógépes hálózatának köszönhetően — a bank más fiókjában is felveheti a fizetését, be se kell jönnie ezért az egyetemre. Az új rendszer kiküszö-

böli azt a veszélyt, hogy a pénztárból a fizetésekkel az egyetem valamelyik másik épületébe tartó adminisztrátort kifosztják az utcán; Végül, mivel a pénz már elsején rajta lesz a bankszámlán, ezért egyrészt már akkor felvehető, másrészt, ha valaki csak annyit tesz, hogy minden hónap ötödikéig vár, akkor a havi négynapos kamattal gazdagodik, ami körülbelül 1,33 százalékos „fizetésemelésnek” felel meg.

Az új fizetési rend bevezetése elleni legfőbb kifogás szerint a Munka Törvénykönyve alapján a kollektív szerződés rendelkezhet úgy, hogy a munkáltató egy bizonyos bankon át fizeti a bért dolgozóinak. Az egyetem kollektív szerződése azonban ezt nem teszi. Ezért, és a rendszerrel szembeni ellenérzések miatt, a szakszervezetek képviselői találkozót kezdeményeznek az egyetem vezetőivel az ügy megbeszélésére. Javasolni fogják, hogy — legalábbis egy átmeneti időszak-

ban — mindenki választhatson: a régi vagy az új módon akar-e a pénzéhez jutni.

A fizetési szisztéma kérdésén túl a szakszervezeti fórumon más problémák is napirendre kerültek. Ezek közül az egyik Móczár Józsefnek, az FDSZ egyetemi titkárhelyettesének felvetése volt. A szakszervezet nevében azt kérdezte az egyetem vezetőitől, hogy miért nem tett eleget a közalkalmazotti törvény azon előírásának, miszerint az egyetem vezetői kötelesek (a docenseknek és az egyetemi tanároknak) január elsejétől berkitegészítést kell fizetni. (Felhívta a figyelmet arra, hogy egyes intézményekben több ezer forintot adnak e szabály alapján a vezető oktatóknak, másról jelképes összegű tettek eleget az előírásnak.) Kupcsik József elmondta, hogy a törvény nem intézkedik e szabály végrehajtásáról. Nem jelöli meg e kifizetés forrását, nem kötelez senkit a fedezet előteremtésé-

re. A rektori konferencia lehetővé tette ebben az ügyben a művelődési és a pénzügyi tárca vezetőjéhez. Az egyetemen áprilisban, a Közgáz költségvetésének elkészítése után, lehet választ adni arra, hogy milyen forrásból tud intézményünk (visszamenőleges hatállyal) pénzt fizetni erre a célra.

A fórumon a gazdasági főigazgató adott tájékoztatást az egyetem pénzügyi helyzetéről. Eszerint a körülbelül egymilliárd forintnyi éves költségvetésből 51 milliót faragott le a központi költségvetés. Ezt az összeget nem lehet megtakarítani, külső forrást kell találni a pótlására.

A szakszervezeti fórum témája volt még az egyetemi vezetés beszámolója aktuális kérdésekről, illetve a közalkalmazotti tanács megválasztásáról, valamint a készülő kollektív szerződésről szóló tájékoztató. Ezek a napirendi pontok nem váltottak ki vitát.

k.

Mi van, ha lenyeli a pénzed vagy a kártyád?

Hogyan csinálják a műszakin?

A szakszervezeti fórumon többen hivatkoztak arra, hogy a Műszaki Egyetemen sikerrel honosították meg azt a rendszert, hogy a béreket az Agrobankon keresztül fizetik. A bátyám a közlekedésmérnöki karon tanít, tőle tudom a következőket:

1. Az új szisztémát fokozatosan vezették be. Először néhány hónapig csak a vegyész mérnöki karon működött, az ott szerzett tapasztalatok alapján léptek tovább. Még ma sem minden diák kapja ezen a módon az ösztöndíját.
2. A Műszaki Egyetemen az ösztöndíj-fizetési napok soha nem estek egybe semmilyen oktatói kifizetés időpontjával. (Ez eddig biztosította, hogy ne egyszerre álljanak sorba a pénzeikért az oktatók és a diákok.)
3. A banki számlavezetéssel kapcsolatos szerződéskötések előkészítése hosszabb időt vett és vesz igénybe. (Több száz diákkal, oktatóval és dolgozóval kell egyeztetni.)

(Folytatás az 1. oldalról)

Szó volt a privatizációról. A hamburgi professzor elmondta, hogy nem értenek egyet a mindent privatizáló elképzelésekkel, amit a csehek képviselnek. Nyugat-Európában új fogalomként az állami intézmények privatizációs fokáról beszélnek, tehát, hogy hány százalékban lehet privatizálni, például az egészségügyet vagy az állami és magánbiztosítást. Az állami és a magánszféra kombinációja hatékonyabbnak bizonyul, melyben az állam támogatja és nem irányító szerepet tölt be. Folyamatban van a privatizáció bevezetése a

burgi rektorhelyettes egyetemünk rektorának a Közgazdaságtan és kriminológia összefogása a közbiztonsági problémák megoldására címmel, amely könyv anyaga az említett egyetemi viták összefoglalójaként született. Majd szóba kerültek a neves nyugat-európai és magyar közgazdasági kutatók és így esett szó arról is, hogy az idei Nobel-díj komoly várományosa lehet Kornai János.

Ezt követően rektorunk beszélt a hazai gondokról, amelyek az elmúlt negyven év következményei, s amely problémák előidézői az emberi fejekben kialakult gondolkodás,

4. Minden oktató kitöltött egy nyilatkozatot, amelyben eldönthette, hogy az egyetem az OTP-be vagy az Agrobankba utalja-e a pénzt.

5. Az automatákhoz való kártya ára 2 évre 150 forint volt, amit egyes karok kifizettek az oktatók és a dolgozók helyett.

6. Az új rendszer bevezetése után mostanáig hosszú sorban állásra a gépek előtt csak fizetésnapokon került sor.

7. Ezekben a napokon viszonylag hamar kifogy a pénz az automatákból.

8. Előfordult olyan eset, hogy a gép visszavette a már kiadott pénzt. Ezt az Agrobank egyetemi fiókjában jelezni kellett. Az automatát rögtön ellenőrizték („rovancsolták”), s mivel tényleg annnyival több pénz volt benne, mint amennyit a bejelentő közölt, az illető visszakapta az összeget.

9. Az is megtörtént, hogy valaki többször egymás után rosszul ütötte be a titkos kódszámot, s ezért a gép „lenyelte” a kártyáját. Ezt is be kell jelenteni, ilyenkor a kártyát a személyazonosság igazolása után a bankfiókban adják vissza.

Összegezve: A bátyám szerint az használhatja jól ezt a rendszert, aki valamilyen összeget mindig tud tartalékolni a számláján. Ez esetben például meg lehet tenni azt, hogy a fizetés előtt egy nappal felvesz az ember egy kis pénzt a legszükségesebb kiadásokra. Aki csak a fizetését kezeli ezen az úton, az bajba kerülhet, mert fizetési napokon rendszeres a sorbanállás a gépek előtt, továbbá ilyenkor hamar kifogy a pénz az automatákból, amit a pénztár zárása miatt nem mindig tudnak aznap pótolni.

Az elmondottakhoz figyelembe kell venni, hogy a bátyám műszaki értelmiségi, ezért szereti a számítógépes izéket, továbbá, hogy végtelenül türelmes ember.

Komócsin Sándor

Együttműködési szerződés

mentális. Nem egy norma-rendszer szerint ítélnék, viselkednek az emberek, aminek súlyos következményei vannak, például a gazdasági életben is a megbízhatóság tekintetében.

A baráti beszélgetést követően sor került az együttműködési szerződés aláírására. Itt említette meg Günther Engelhardt professzor, hogy Hamburg magyarországi tiszteletbeli konzulja dr. Grewe (építési nagyvállalkozó) maga is lelkes támogatója a két egyetem együttműködésének, amelynek mecénása is egyben.

Miről volt szó a találkozón?

Ilyen még nem fordult velük elő. A meghívó meglepetés volt számukra. A rektori levél fiatal oktatóknak szült, akik közül egyik sem töltött három évnél hosszabb időt az egyetemen.

A találkozón **Andorka Rudolf** rektor és **Veress József** rektorhelyettes fogadta őket az elmúlt hetekben. Sajnos, csak tízen jöttek el, noha ennél jóval több fiatal oktató van az egyetemen.

Hogy mi volt a véleményük a találkozóról azt a résztvevők közül négyüktől kérdeztük meg: **Bosnyák Jánostól** (számvetési tanszék), **Kiss Olivától**

(filozófia tanszék), **Misz Józseftől** (makroökonómia tanszék) és **Toronyai Gábertől** (filozófia tanszék).

Valamennyien örömmel vették a meghívást, mert ez két dolgot is jelzett: egyrészt a találkozóra nyilvánvalóvá vált, hogy van egyetemi közélet. Eddig ugyanis a tanszék közötti formális kapcsolatokat kívül nemigen tapasztaltak mást. Másrészt jelezte a találkozó azt is, hogy a fiatal oktatók véleményét is meghallgatják.

Misz József: En voltam az, aki egyetemi charta kapcsán felvettem, hogy

meg kellene erősíteni a rendet és a fegyelmet,

Misz József

csak a kutatási teljesítményt lehet mérni,

amikor más szempontból akarják megvilágítani a témát és ezért van szükség a tananyag felelevenítésére. Ezért alaposan meg kell nézni, melyik ismétlés hasznos, és melyik csak újraemlegetése a témának. Ehhez egy teamre volna szükség, amelyben minél több területről érdekelt oktatókat kellene összehozni. A tapasztalatokat viszont a tanszabadságra való tekintettel, szerintem, csak ajánlás formájában lehet majd előterjeszteni.

Kiss Olga: A rektor úr aziránt érdeklődött, hogy mi a véleményünk

a filozófia tanszék vezetői posztjának betöltése

kérdéséről. Miután ismeretes, hogy a tanszéken már hosszabb ideje csak megbízott vezető van, a kérdés az, hogy milyen pályázatot írjon ki az egyetem, milyen feltételekkel és mikor? Megemlítette a rek-

Kiss Olga

tor úr, hogy ez ügyben felvette **Márkus Györggyel** a kapcsolatot, de ő levélben adott tájékoztatást arról, hogy fia betegségére való tekintettel, nem kívánja elhagyni Ausztráliát. **Andorka Rudolf** azt tudakolta, hogy ragaszkodunk-e a nagy nevekhez-e vagy sem. Miután kezd nyilvánvalóvá válni, hogy az ilyenek aligha fognak hozzáink jönni, mert már foglaltak: külföldön tanítanak, vagy itthon tanszékvezetők, én nem ragaszkodnék a nagy nevekhez. Elhangzott az is, hogy a bölcsészkarra azért mennék szívesebben a neves filozófusok, mert ott perspektívát látnak, mert az egyetem filozófiai diplomát ad, szemben a közgaz. De ha a rektor úr ilyen szempontból nagyobb mozgásteret ígér egy-két szóbakerülő személynek, akkor talán na-

nincs szükség etikai bizottságra

temen, ami nem kívánatos, ezt meg is lehet akadályozni az egyetemi etikai kódexre való hivatkozással. Bár nem is olyan egyértelmű, hogy mi lesz ennek a végső kimenetele.

Toronyai Gábor: Abban egyetértésre jutottunk a végén, hogy ne legyenek a kódexnek jogi szankcionáló következményei. A charta kizárólag erkölcsi, etikai kódex legyen. Például, amint a rektor úr is fölvetette, ha politikai tömeggyűlést akarnak szervezni az egye-

mert ami most van, az már veszélyezteteti az alapvető oktatási munkát.

Az oktatói bérezés két alternatívájáról **Veress József** elmondta, hogy az egyik alternatíva szerint a pénz nagyobbik részét teljesítmény alapján, a másik részét szigorúan a közalkalmazotti törvény adta lehetőségekhez igazodva lehetne elosztani. Számomra új volt az, hogy milyen formái lehetőségek a teljesítménybérezésnek, hogy pusztán a tudományos munkához, a beosztáshoz, vagy az oktatási teljesítményhez kapcsolódjon. Véleményem szerint

lő egyezsége jutás igényelne az etikai kódexnél. Ez a kor ilyen és az egyetem sem kivétel. Itt liberálisok, marxis-

nem várható érzelmi egység közöttük.

Kiss Olga: A rektor úr gyakorlati értelemben mindenképpen egy liberális charta megalkotására gondolt és én ezt melegen üdvözölöm. A charta őrizze a liberális szellemet, hogy bármely világnézet jelen lehessen az egyetemen és ne sérthessen másokat.

Toronyai Gábor: A liberális charta gondolatát valószínűleg a korábbi világnézeti kiábrándultság után a nagy többség elfogadja a jelenlegi helyzetben. De számolni kell azzal, hogy a liberális egyetemen a teljesen

Toronyai Gábor

A fiatal oktatók klubjának

gondolatát az egyetemvezetés jó ötletnek tartja és most már rajtunk áll a megvalósítás. Az a tervünk, hogy a legközelebbi összejövetelre határozott elgondolásokat terjesztünk elő. A találkozón fölvetődött még a nyelvoktatási, a pedagógiai és retorikai képzés igénye. De kifogásolták, hogy az új rendszerből töröltek az alternatív tárgyakat. Mindezek valahol kötődnének a klubhoz is, amely lehetőséget nyújtana arra is, hogy az oktatók kutatási témáikat egymással megvitassák. A különböző kutatások, kölcsönös megismerésének pozitív hatása valószínű, hiszen hivatkozni lehet egymásra. De ösztönző hatással lehetne a klub a fiatalok körében a publikálás szellemi gátlások feloldására is.

A találkozó arra nemigen volt alkalmas, hogy alaposan

ták, tradicionálisak tanítanak, akik olyannyira különböznek irányultságaikban, hogy hosszú távon és strukturálisan

eltérő felfogások, tudományos megfontolások között nincsen termékeny vita, hanem ehegyet az objektívizáló tudomány mércék mögött egy iszapbirkózás folyik a különféle pozíciókért. Nem fognak természetesen együttműködni, mert nincs alapja egy rendezett, világos kommunikációnak. Ennélfogva a chartában, amit szerintem is mindenképpen meg kell csinálni, csak egy gyakorlati kompromisszum képzelhető el. Valójában talán nem is az a legfontosabb ezekben a vitákban, hogy lesz-e egy charta, hanem az, hogy segít tisztázni az egyetem jellegéről kialakult képet a fejekben.

Bosnyák János: A charta körül kialakult vita is mutatja, hogy érdemes egymás gondolatait megismerni, gyakrabban találkozni. A fiatal oktatók klubjának gondolata is a folyamatos időközönkénti találkozásokat tenné lehetővé. Informálisan már néhányan beszélgetünk erről, elsősorban az egymáshoz közelebbálló tanszék, pénzügyi, számviteli, statisztika oktatóival. Egy rendszeres kapcsolat esetén még segíteni is tudnánk egymásnak.

megismerkedjünk, de jó volt látni, beszélgetni nekünk, fiatal oktatóknak, egymással. **Veress József** ígéretet tett arra, hogy a közeljövőben újra összehív bennünket.

Bosnyák János

Erzsébet nem bír a pereputtyával A brit polgár mindent lenyel?

Ágtól, asztaltól ...

A brit politikai rendszert erősen megrázza a királyi család tagjainak botrányos magánélete. A számos válás, a trónörökös pár különélése és a királynő középső fia feleségének vélhető házasságtörése (amelyet a hölgy több száz ezer példányban publikált felmeztelen fotói támasztanak alá), igencsak megrongálta a királyság intézményének tekintélyét. Ráadásul a királynő-államfő sokkal többre kerül a szigetország adófizetőinek, mint mondjuk a németeknek saját, választott államelnökök.

Ilonszki Gabriellát, a politikatudományi tanszék munkatársát arról kérdeztük, „összeomlik-e” a brit alkotmányos monarchia a királyi család erkölcsi válsága miatt.

— Összeomlásról szó sincs. Ahogy egy angol kollégám nemrégiben mondta, a királyi család még mindig „politically convenient and socially accepted”; azaz a politikai rendszerben betöltött funkcióját megfelelően ellátó és a társadalom tagjainak körében elfogadott intézmény.

Ez a hagyomány legfeljebb annyit módosult az utóbbi időben, hogy a brit polgár szemében nem az áhitott harmónia megtestesülése az ország „első családja”, hanem ugyanolyan gondokkal, válságokkal küszködő, normális familia, mint amilyen az övé. Az „ők is ugyanolyanok, mint mi” imidzse ugyanakkor ugyanolyan erős jelkép lehet, mint a népmesei békesség, tehát ez is beillhet annak az életmód-mintának a szerepét, amit egy államtól, illetve az országot reprezentáló első ember család életétől elvárhatunk. A kisember ezzel is remekül azonosulhat érzelmileg.

Ha nem a tradíció felől, hanem a modern politikai rendszerek felépítése felől közelítjük meg a kérdést, akkor is azt látjuk, hogy az alkotmányos monarchia megállja a helyét. Minden parlamentáris demokráciában szétválasztják a végrehajtó hatalmat az államfő intézményétől. Ennek oka, hogy az államfő személyében legyen egyfajta biztosíték a miniszterelnök (aki ráadásul a választásokon legfőbb szavazatot kapott, legelősebb párt feje) ellen, az ellen, hogy egy ilyen „erős ember” félretehessen az alkotmányt, diktatúrával váltva fel a demokráciát. Ezt az ellensúlyozó szerepet a maga alkotmányos szabályozott feladatai révén és jogosítványai-

val kiválóan eljátssza a királynő.

— Na igen-igen, de azért a tekintélyvesztésnek egy olyan szintjére jutott el az utóbbi időben a királyi család, amelyről a kelet-európai és azt gondolja: ezt már nem tűrik tovább a lakosok, új királyság nélküli alkotmányt akarnak. Az elmúlt hetekben például szabályos szappanoperává, TV-sorozat témájává vált a trónörökös pár élete...

— Lehet, hogy innen, Kelet-Európából nézve, ahol 30-40 évente új alkotmány létrehozásával születnek új politikai rendszerek, a probléma ilyen súlyosnak tűnik. Csakhogy a nagyon erős tradíció, az alkotmányos monarchia 200 éves hagyománya ott áthidalja a nehézségeket.

A királyi famíliát elsősorban az alsó középosztály tagjai, az alacsonyabb képzettségű, felférgalléros munkások, az alsószintű bürokraták, bolti eladók, háziasszonyok veszik komolyan. Ők talán felháborodnak a bulvársajtó elképesztően durva, semmit és senkit nem tisztelő és kímélő, félig igaz, félig kacsa „leleplezéseiről”. (Másképp óriási példányszámban veszik az ilyen lapokat.) Azonban a méltatlankodásuk nem terjed túl azon, hogy mindezt „kitárgyalják” a szomszédokkal, az újságárusással és a zöldséggel.

A jól képzett értelmiségieket pedig egyáltalán nem izgatják a botrányok, őket legfeljebb az érdekli, hogy azok nyomán most bizonyos sajtókorlátozásokat akarnak bevezetni, amik viszont nem férnek bele ennek az értelmiségi rétegnek a sajtószabadságról vallott elképzeléseibe.

— Es a királynő, illetve az ő pereputtyának eltartási költségeit sem sokallják az emberek?

— Az utóbbi években évente körülbelül 10 millió fontjába kerül ez a „kölségvetési tétel” a brit adófizetőknek. Egy közvéleménykutatás szerint a megkérdezettek még mindig több mint a fele úgy vélekedett, megéri ennyit fizetni erre a célra. A királynő ennek ellenére éppen az idén tett egy gesztust azzal, hogy önként vállalta: adózik jövődelme után. Igaz, hogy az összeg jelképesnek tekinthető, de magának az adófizetésnek a ténye arra utal, hogy a királyi család talán nemcsak a magánéletében, a sűrű válságokkal tart lépést a korrall, a modern idők szokásaival.

K. S.

Rajkos miáú

A Bölöni Farkas Sándor Közgazdasági Alapítvány első tanévnyitó ünnepsége

Ünnepélyes keretek között tartotta meg első tanévnyitó ünnepségét a Bölöni Farkas Sándor Közgazdasági Alapítvány 1993. február 5-én.

Dr. Veress József rektorhelyettes 24 erdélyi diplomást fogadott egyetemi polgárrá. A BKE új hallgatóit köszöntötte **dr. Kupa Mihály** (akkor még) pénzügyminiszter és **dr. Czikan Attila**, az alapítvány kuratóriumának elnöke. Az ünnepségen részt vett **Gheorghe Dumuta**, Románia nagykövetségének kereskedelmi fősztályvezetője, követanácsos is.

A Bölöni Farkas Sándor Közgazdasági Alapítvány 1992-ben azzal a céllal jött létre, hogy a határainkon túl élő magyarság közgazdasági kultúráját gazdagítsa. Ennek érdekében posztgraduális közgazdasági képzést szervezett, első ízben erdélyi fiatal diplomások számára.

A posztgraduális képzésben részt vevő 24 hallgatót 144 pályázó közül felvételi beszélgetésen választották ki. Bár a

hallgatók posztgraduális képzésben vesznek részt, az alapítvány és a BKE biztosította számukra a nappali tagozatos státust.

A kétéves képzés speciális tanterv szerint kiváló szakemberek bevonásával folyik. Az első félévben **Király Júlia**, a Nemzetközi Bankárképző Intézet fejlesztési igazgatóhelyettese, **Fekete László**, a BKE filozófia tanszékének adjunktusa, **Lengyel László**, a Pénzügykutató Rt. elnök-vezérigazgatója, **dr. Szabó Máté**, az ELTE politológia tanszékének docense és **Dénes Ferenc**, a BKE vállalatgazdaságtan tanszék tanársegédje tanítanak. Az angol nyelvoktatást a British Council tanárai végzik.

Az oktatás költségeit, a hallgatók ellátását az alapítvány finanszírozza. A BKE vállalta, hogy a kétéves képzést sikeresen elvégzők számára posztgraduális diplomát ad ki, valamint tantermeiket biztosít az oktatáshoz.

BFSKA

Telihold

Barátunk 24 éves, matematikával és számítástechnikával foglalkozik, roppant intelligens. Ebben látta isten verését is, mert tapasztalatai azt mutatták, hogy az ész s a boldogság fordított arányban áll. Sok barátja nem volt, s kissé dekadenssé vált az utóbbi évben. Kivülről látta magát most is, mint legtöbbször, amint 51 köbcentiméteres motorjával horgászni megy. Kissé ormótlan, s nagy teste (big body) a formatervezett Simpsonon. Kis, keserű grimasz kísérte ezt a gondolatot, mert figyelni kellett a csuszós földuton, mely a Tisza felé kanyarodott.

Hamarosan meg is érkezett, kinézett magának egy helyet, s bedobta a horgot. Már vagy félóraja ült ott, amikor épp vele szemben telepedett le egy legény, ki egyszerű falusi életet élt, s kora hasonló volt barátunkéhoz. Ő gazdálkodott, s ideje nagy részét munkában, az állatok között töltötte. Neki se volt olyan sok barátja, de a helyi lányok szerették. Volt is — nem Olga! — dolga, egyikkel-másikkal.

Most, hol a Tisza Borsod és Szabolcs között szabta a határt, e két ifjú társalogni kezdett a lassan csurgó víz felett. Erdelődésük közös metszetébe csupán az élet, a horgászás, s a nők tartoztak, amint ez hamarosan kiderült, így hát erről folyt kis és vontatott diskurzus. Matematikusunkat kissé meglepte a falusi legény nyugodt és palléroztalan filozófiája, de nyöszörögve hallgatta a nyers szavakat. Intelligens ismerősünk eltűnődött, s eszébe jutott utolsó kísérlete, amint ismerkedni próbált egy lánnyal, s nagyon esetenek és ügyetlennek érezte magát újra. Még ő nem volt úgy lánnyal, rándult meg a gyomra, s bukott le az úszó, mert ráakadt egy buta csuka. Egyszer a szabolcsi legény is fogott valamit, később elkészönt és hazafelé indult. Matematikus barátunk együtt vergődött a csukával, mert nagyon meleg lett közben, így belegázolt a langyos folyóba. Jó úszó volt, ezért arra gondolt, hogy elúszik a kanyarig, s onnan biztosan látni fogja a kastélyt, melynek most csak a tornyát nézheti. Szinte mesebeli kastélyocskát volt, s miután megcsodálta a szecessziós épületet, művelt barátunk felfeküdt a vízre, megpihenni.

lali
Rajkszög

Három fesztiválra elegendő film

A magyar film válságáról cikkez a kritika. A válság, mint jelző, könnyen élőkapható: kritikusnak, riporternek semmi szükség magyarázkodásra, hiszen amúgy is megszoktuk már e szót az élet minden területén, fel sem tűnik. Néha egy-egy filmrende-

ző ezek hallatán méregbe gurul, ilyenkor érdekes események történnek, ami igazolja a provokációt, lám érdemes volt.

Bevett dolog a hatvanas éveket egyfajta hőskorként emlegetni. Fábri, Jancsó, Sándor Pál, a papa mozija. Létezett abban az időben

magával vinne néhányat az idei év terméséből az amerikai mozinézó épülésére. (Az idei Oscar-díjra jelölt magyar filmet, Szabó István Édes An-

na, drága Bőbéjét be sem mutatták a tengerentúlon.) A magyar film más úton jár. A mi filmjeink nem a szombat estékre készülnek,

Többségükből az elkeseredettség, a reménytelenség szól.

Tisztelet azoknak, amelyekből legalább szól. A többi experimentalistáskodik, leginkább kintlódva, izzadva. Szép dolog a konvenciók megtörése, a határok áthágása, de vajon léteznek-e azok a határok, amiket át akarunk hágni?

A tavalyi után ez már a második olyan fesztivál, amelyen „állati érdekes filmek születnek”, mondja Szabó Ildikó. Az idei év a generációváltás éve. Szabó István, Makk Károly, Mészáros Márta nem rendeznek, Jeles András, Bereményi Géza, Tarr Béla nem készültek el a szülemre, ugyanakkor rengeteg fiatal jelentkezett.

E biztató tendenciák azonban nem indították kritikusainkat nagylelkű elnézésre, aminek következménye az kor

miért kapott csak olyan borzasztó kevés nyilvánosságot az események között

a televízióban? Ha már a játékfilmeket nem is, de az igazán a televízióba való dokumentumfilmeket miért nem vetítik? Hogy fogok én így a mai magyar valóságról értesülni?

A magyar film átlagos látogatottsága 2-3000 fő. Úditó a kivétel. Egy van, Koltai film-

utóbb megdicsőült Szabó Ildikó dühödt kifakadása lett. Igazi Mészáros Kálmán-i szófordulatokkal értékelte a kritikusok tevékenységét. A Béke Hotelben a fiatal magyar film jelenéről és jövőjéről folytatott eszmecsere igencsak harciasra vált. Másnap az említett filmrendező nyilvánosan meakulpázva úgy összegezte mondanivalóját, hogy ő csak követ akart dobni az állóvízbe.

A győztes sok mindent megtehet, Szabó Ildikó később nemcsak a fesztivál fődíját, hanem a külföldi kritikuskok Gene Moskovitz-díját is elnyerte.

Vajon mi a sorsuk ezeknek a filmeknek? Ha igaz, hogy a sajnát nagylelkű elnézésre, közönségeknek készülnek, aminek következménye az kor

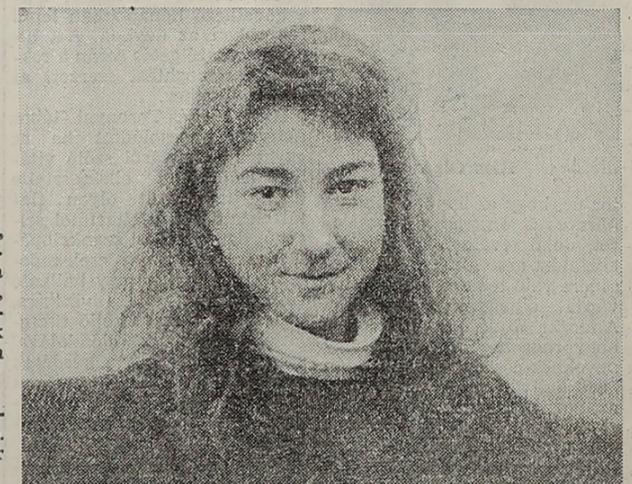
a „várhatóan legnépszerűbb” kitüntető címet adományozta.

A fesztivál lezajlott. Magam is ott voltam. Snoblesse oblige. Rég nem látott hosszú sorok a pénztár előtt, halvány emlékként felderengő kírás: Minden jegy elkelt! Mozt közepén kettéosztó zsinóros táblával: Meghívott vendégek részére. Az eseménysorozat első sorban a szakma épülésére szolgál. Kerek, drótkeretes szemüvegű, lódenkabátos fiúk, hosszú, nyakukon körbetekert sállal, hosszú hajú lányok, középen kettéválasztva, nyakukban gyöngysor. A huzmán fiatal prototípusa. Eöt-vös-klub. Február 9-ével ennek vége. A „Veblen-hatás” csökkenésben.

Macsikási Zsolt

A Közgáz Pinceklub programja

A Közgáz Pinceklub a szokásos programjai mellett — keddenként Hevesi Tamás és barátai, csütörtökönként rock disco, szombatonként Brillantin és rock and roll buli — március 1-jén Prognózis, március 8-án Palermo Boogie Band koncerttel várja vendégeit. Március 15-én közös megemlékezést tervez a rendezőség, melynek a helyszíne még nem tisztázott.

— Svédországban volt lehetőséged a családon kívül magyarok között lenni?

— Igen. Ott az iskolához hozzátartozik a külön nyelvtanítás lehetősége azoknak a diákoknak, akiknek az anyanyelvük nem svéd. Először szerb-horvátot tanultam ötödikig, azután jött egy magyar tanár, és a gimnázium végéig ő tanított másokkal együtt engem is magyarra. Közben utazást is szervezett Magyarországra a magyar anyanyelvű diákoknak. 16 éves voltam, mikor először jöttem Budapestre a csoporttal, és ez talán életem egyik legszebb élménye volt. Akkor éreztem igazából, hogy én magyar vagyok. Nagyon beleszerettem az országba.

— Mi az, ami számokra vonzó volt itt?

— Az emberek, az ország szépsége, Budapest varázsa, a kultúra... Szinte alig volt valami, ami ne tetszett volna. Nagyon sok szép helyet láttunk, az emberek kedvesek voltak, otthon éreztem magam. Nem gondoltam volna, hogy ilyen csodálatos lehet egy ország. Anyira megszerettem, hogy azután mindig ide vágytam vissza, nem is a Vajdaságba.

— Látsz különbséget a vajdasági magyarok és az itteniek között?

— Az én véleményem szerint a vajdasági magyarok meglehetősen átvették a jugoszláv mentalitást, stílust. Viszont azt is hozzá kell tennem, hogy a kisebbségi sors magával hozza, hogy az embereknek nagyobb a magyarságtudatuk, mint itt. Ott jobban őrzik a régi hagyományokat, a régi tradíciókat, a nyelvet... Itt Magyarországon viszont sokkal modernebbek az emberek.

Oktatási denevérek és politikai fánkok

Beszélgetés Thomas Gladskyval

Thomas Gladsky, a Central Missouri State University (CMSU) irodalom előadója, jelenleg egyetemünkön csereprofesszor. Ráday utcai apartmanjában denevérekről, fánokról és persze oktatásról és politikáról is szó esett.

— A neve lengyel származású. Jelent-e önnek valamit a származása?

— Lengyel őseim vannak. Ez azonban ma sokkal többet jelent nekem, mint 10-15 évvel ezelőtt. A kisvárosban, ahol felnőttem, a 15 ezer ember közül mindenki ír, olasz, litván, szlovák vagy lengyel volt. Minden közösség a saját templomába járt. Ezért én azt gondoltam, hogy mindenki tartozik valahova. Nincs is olyan, hogy nép. Mindenki tisztában volt a saját hovatartozásával.

— Mikor változott meg ez a kép önben?

— 10-12 éve Lengyelországban jártam. Előtte nem volt semmiféle kapcsolatom lengyel kisebbségi csoportokkal. Nem tudtam, hogy vannak klubjaik, szervezeteik, kiadványaik, konferenciáik. A lengyelországi látogatás alatt rájöttem, hogy nem tartozom az amerikai lengyel kisebbséghez.

— Vannak-e magyar ősei?

— Nem. Sto procent polski vagyok.

— Mi hozta hát Magyarországra?

— A Samantha Smith Alapítvány segítségével létrehoztunk egy csereprogramot a BKE és a CMSU között. Ennek keretében magyar diákok utazhattak Missouriba, most pedig két amerikai diák tanul a Közgázon. Azért vágyott itt, hogy lássam, minden jól megy-e. Arról azt hiszem még senki sem tud, hogy a jövőbeni együttműködésről is tárgyalni szeretnék.

— Tervezi amerikai irodalomkurzus indítását is? A KÖZGAZDÁSZ-ban erről megjelent egy hír.

— Igen, de változott az időpont. Csütörtök délelőttönként 11.40-tól indul az előadássorozat. Az angol tanszék oktatói ezt minden csoportban kihírdetik, és a diákok igényeitől függően, határozzuk meg a témakört.

— Van-e olyan dolog, amit magával kellett volna hoznia Magyarországra, de otthon hagyta?

— Jó és olcsó golyóstollat. Ez az első, mert nagyon sokat írok. Leveleket, újságcikkeket, tanulmányokat. El kellett volna hoznom a feleségemet is. Sokkal jobban tudnám élvezni az egészet.

— Mi lepte meg a legjobban itt nálunk?

— Számomra legérdekesebb a nyelvi intézet ördögi épülete, amit úgy terveztek, hogy örületbe kergessenek mindenkit. 11 napig nem találtam az irodámat. Az óráimat pedig lent a katakombában tartom. Denevérek lógnak a plafonon. Hihetetlen. Az egyik kolléga azt mondta, hogy látom kellett volna, mielőtt renoválták.

— Utolsó látogatása óta milyen változások történtek Magyarországon?

— Öt éve voltam itt utoljára. Meglep, hogy sokkal több az áru. Mindent lehet kapni. Sok a bővíti is persze. Sok minden eltűnt. Kevesebb a fekete-piac, úgy tűnik, hogy az emberek többet dolgoznak. Rövid idő alatt rengeteg pozitív dolog történt. Elfogulatlanul nézve a dolgokat, optimista vagyok.

— 25 éve foglalkozik irodalommal. Ön miben látja az irodalom szerepét?

— Arra jó, hogy legyen mit csinálni az állomáson, amíg nem jön a vonat.

— Csak ennyi?

— Még nagyon sok mindent fel tudnék sorolni. De nem érdemes. Azok, akik nem értik az irodalmat ettől még nem fogják jobban érteni; azokat pedig csak összezavarnám, akik a megértés határán vannak.

— Mit szól az amerikai választásokhoz?

— Clinton elnöksége olyan reményeket és ígéreket hoz, mint Kennedy óta senki sem. En 30 éve várok arra, hogy intelligens és humanista elnökünk legyen. Maya Ange-

lon fekete költőné jelenléte a beiktatáson azt mutatja, hogy Clinton felismerte a költészet és a művészet fontosságát.

— És Európa?

— Európa messze van. Nagyon messze. Mindenesetre aggodom. Európa 50 éve nem volt ilyen közel a szétesés határához. Sok ország azt reméli, hogy a délszláv háború egyszer csak véget ér. Nem kell semmit tenni érte, holnap arra ébredünk, hogy minden rendben van. De ez nem így van. Örményország a teljes leállás szélén áll, mi pedig annak örülünk, hogy a Dunkin Donouts megjelent Magyarországon is. Megmenekültünk.

h. b.

Beszédes Mária „hazajött”

Több külföldön élő magyar hallgató „hazajött” tanulni, mióta az ISC-ben elindították az angol nyelvű oktatást az egyetemen. Vajon miért is jöttek Magyarországra? Az egyik oka a magas oktatási színvonal, ami a magyar egyetemeken található, de ennél sokkal fontosabb az, ami idehozta őket: a magyarságtudat és a lehetőség, hogy megismerjék a szülőföldjüket. Egyik elsőéves ISC-hallgató, Beszédes Mária, ugyancsak ezért hagyta el Svédországot, 22 év után, talán örökre?

— Hol tanultál meg ilyen szépen magyarul?

— Tulajdonképpen én a Vajdaságban születtem. A szüleim magyarok, és az egész rokonságom ebből a térségből való. Az első világháború után a nagyszüleim ottmaradtak, amikor elválasztották a Vajdaságot Magyarországtól.

— Mikor kerültél Svédországba?

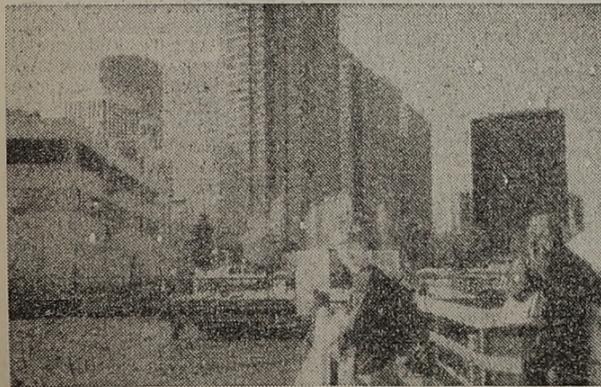
— Öt hónapos voltam mikor elhagytuk a Vajdaságot. Édesapám sokat hallott Svédországról, mivel a bátyja már régebben kiment a családjával és rendszeresen arról írt, hogy ott milyen jó lehetőségek kínálkoznak. Miután megkapta az édesapám a svéd munkaengedélyt, összehajtottunk és elmentünk. Akkor még nem gondoltak arra a szüleim, hogy ott maradnak; először csak arról volt szó, hogy egy pár évig ott dolgozzunk, keresnek egy kis pénzt, és azután megint mindnyájan visszatérünk Jugoszláviába. De egy idő után megszoktuk az ottani életet, megtanultuk a nyelvet, és a mai napig is ott van a család.

— Azóta voltál a Vajdaságban?

— Az első időben még nem álltunk úgy anyagilag, hogy elmehessünk, de egy pár év után vettünk egy autót, és meglátogattuk a rokonokat. Ezután majdnem minden nyarat ott töltöttem, úgyhogy a magyar tudásomat tulajdonképpen ott szedtem föl, tudniillik az a térség majdnem szintiszta magyar. Természetesen otthon, Svédországban is magyar volt a közös nyelv a családban, és az édesanyám gondoskodott arról, hogy megtanuljak rendesen írni és olvasni magyarul.

— Összehasonlítva Svédországot meg a Vajdaságot, örülsz, hogy Svédországban nőttél föl?

— Nagyon örülök, hogy kivitték a szüleim Svédországba, mert valóban több lehetőségem volt mindenre ott; megtanultam egy másik nyelvet, megismerkedtem egy új kultúrával és anyagi szempontból is sokkal többre vittük. Még hát nagyon kicsi voltam, mikor kikerültünk. Nem is tudnám elképzelni, milyen lett volna máshol fölnöni. Nyáron viszont mindig nagy élmény volt visszajönni a szülőföldre.

Új világ

Gyilkosság a katedrálisban

Mesteri műgonddal állították színpadra a Kamrában T. S. ELIOT remekét. BECKET TAMÁS TÖRTÉNETE háttérzongatóan hitelesnek és mainak tűnt. Az előadásban kibomlott a darab szerkezetének szövege, hogy aztán a végére minden összeálljon és értelmet nyerjen. A canterbury asszonyok görögös drámaiságú kórusa, a középkori erkölcsdrámákból ismerős monológok és az abszurd elemeket felhasználó sajtókonferencia a dráma végén nagyszerű élménnyé oldódott a nézőben és társnőjében...

Becket Tamás, a kancellárból lett érsek Henrik király akarata ellenére nem akarja egyesíteni a világi és egyházi hivatalát. A külföldről hazatért Tamást jó és rossz tanácsadók keresik föl, hogy más döntésre bírják. Canterbury gyülekezete és a katedrális papja kétségbeesett tehetetlenséggel figyelik Tamás vesztét. Ő azonban az erkölcsi imperatívusoknak engedelmességre kényszeríti a templom kapuit és nem próbál a halál elől menekülni.

Becket Tamás mártírsága magában hordozza a dilemmát, amit az egyházi és világi hatalom egyesítését akarók nem vesznek figyelembe. Tamás a templomkapu kitérítésével kerüli el azt, hogy az egyház politikai csatározások színterévé váljon. Isten hatalma az egyedüli főség, amit elismer.

Az előadás súlypontjává azonban a zárójelenet, a sajtókonferencia válik. A gyilkosok megpróbálják rávenni a közönséget, hogy tanúskodjanak az öngyilkosság verziója mellett. Most értjük meg az asszonyok sikoltását. „Tépjétek le a húst a karotokról és mossátok ki!” Talán így lehet megszabadulni a hazugságtól, a zsarnokságtól, ami mindenhol behatol, beeszti magát?...

A rendezés zseniális. A néhány négyzetméternyi, szinte zsebkendőnyi színpadot jól kiegészítik a felhomályos be- és kijáratok, ahol a tanácsadók, az asszonyok és a szellemek tűnnek fel és el. A világitás jóvoltából könnyen egy katedrális pad-soraiba képzelheti magát a néző.

Hegedűs D. Géza Tamása külsejében Jézust alakítja, de a darab egyensúlya nem borul fel, a két nagymonológ után, a játék újra hű lesz a darabhoz.

Timár Éva, Venczel Vera és társaik Canterbury asszonykórusa a görög drámák hatásosságával fogalmazza meg az erkölcsi mondanivalót. Tökéletes alakítás. Hat színész egy emberként, hat száj egy szájként szól.

A gyilkosok figurái is jól sikerültek. A négy öszezsekkövő alakja a nézőben végtelen undort vált ki. Az abszurd sajtókonferencia humora azonban feloldja ezt. Az előadás végén arra kéri a nézőket, ne mondják el mit láttak, menjenek szépen haza, és ne is csoportosuljanak.

hb

Nagydobra verte...

AZ EGYETEMEK MÉG BIZTONSÁGOSAK

Antirasszista forródrót: 11110

Személyes kockázatvállalással

Márton, kezében a forródróttal
Fotó: Komó

Ill Márton munkanélküli, pontosabban állás nélküli állatorvos. Megélhetését a Soros Alapítványtól „emberjogi tevékenységre” kapott ösztöndíj biztosítja. A Kertészeti Egyetem Szent Gellért kollégiumának volt az igazgatója, azért mondta föl neki, mert túl sok színes bőrű diák fordult meg az irodájában. A Martin Luther King Egyesület elnöke. Fölsimerni arról lehet, hogy „hosszanótt” egy hordozható telefonhoz: ez az antirasszista forródrót Magyarországon.

— Mi történik, ha megszólal?

— Azonnal segítünk, nálunk huszonegy órára a készenlét. A Magyarországon tanuló külföldi diákok negyvennyolc diákszövetségével állunk kapcsolatban, legalább ennyi nyelvre tudunk tolmácsolást készíteni, emberjogi szakértőt küldünk a helyszínre, ha szorult helyzetben levő külföldiek kérnek segítséget, megünnepeljük a rendőrségre, börtönbe, ha a rendőrség hív bennünket. Az elmúlt két három évben kölcsönös bizalmatlanság alakult ki a hatóságok és az itt élő külföldiek között, ezért alapelv, hogy ilyen ügyekben csak magyar anyanyelvű, fehér bőrű magyar állampolgár férfit küldhetünk.

A Martin Luther King Egyesületnek nincs irodája, személyzete, támogatást sehonnan nem kap. A Magyarországon tartózkodó mintegy kétezer külföldinek tehát nincs hivatalos módja arra, hogy a vésztelefonról értesüljön, a többségük nem is tudja, hogy a 11110 számú rádiótelefonon, illetve a 276-4329-es üzenetrögzítőn keresztül segítséget kaphat. Az egyesületnek száz körüli aktív tagja van — közöttük jó néhányan titokban kénytelenek tartani tagságukat. A rengeteg szimpatizáns közvetettként erkölcsi támogatást nyújt.

— Manapság kétségtelenül fenyegettebb helyzetben kénytelenek nálunk élni külföldi embertársaink.

— Tényleg nem nagy propaganda egy országnak, ha állandóan negatív hírek jutnak el róla az itt élő külföldiektől az anyaországba. Ha nálunk egy „távoliból” — azaz láthatóan nem magyar ember — bemegy a rendőrségre azáltal, hogy megtámadták, gyalták és megverték, azaz faj alapú atrocitás érte, akkor nem a kisebbségi hovatartozás alapján elszennvedett megkülönböztetést büntető 156-os Btk.-paragrafus alapján kez-

dik a nyomozást és veszik föl a jegyzőkönyvet, hanem garázdaság címén. Ez nyilvánvalóan a tények elfedése, arról nem is beszélve, hogy a garázdaság mindkét fél aktivitását vélelmezi a verekezésben. Egyesületünk 1991 óta tartóan a tények elfedése, arról nem is beszélve, hogy a garázdaságokat.

Az elmúlt két évben mintegy 300 itt tanuló külföldi diákot ért támadás.

de egyetlen egy eset sincs, amelynek végére jogerős ítélet tett volna pontot.

Ugyanakkor nemrégiben Debrecenben gyorsított eljárással öt nap alatt elítéltek egy nigériai állampolgárt, aki össze-tűzésbe került a hatósággal.

— Kirívóan rasszista hely lett Magyarország?

— Ez viszonyítás kérdése. Nálunk '91-ben hetven atrocitás történt. Svájcban kilencven, formájukat tekintve súlyosabbak, mint Magyarországon. Csakhogy nálunk kétezer diákot ért ennyi támadás, míg Svájcban másfél millió külföldi él, akik többsége vendégmunkás, bevándorló és menekült, nem pedig felső-középosztálybeli fiatal értelmiségi. Hozzá kell tenni, hogy Svájcban a kormány dekrétumot bocsátott ki aggodalmának kifejezésére, míg Magyarországon a külföldi diákok ma is várják Szabad György választást több mint egy évvel ezelőtt benyújtott segélykérésükre. Ebben az összehasonlásban tragikus a magyarországi

helyzet. Tény, hogy a nálunk élő külföldi diákok tíz százaléka nemcsak lökdösték, leköpték, gyalázták az utcán, hanem megverték. Ha ezt az arányt kivettjük a lakosságra, akkor indokolt a „rendkívüli állapot” kihirdetése. Ennek következményei is vannak: Egyiptomban Ujfaszta veszély Magyarországon címmel kétoldalas fényképes cikk taglalja állapotainkat. Jelenleg a parlament tárgyalja a helyzetet, írnak a romlásról a lapok az Egyesült Arab Emírátsban, Dubaiban, Japánban, foglalkozott vele a BBC, a Reuter, a Times, a Washington Post, az Independent is.

— Jobb-e a helyzet az egyetemeken?

— Az egyetemeken a szélsőségek mostanában nem nyertek olyan nagy teret, mint az utcán. Az egyetemi campusok, kollégiumok az egy évvel ezelőtti kóbányai gyilkosság után nagyon nehéz időszakban is biztonságot nyújtottak a távoli külföldi diákoknak. Igaz,

gyakorlatilag kijárási tilalom volt érvényben,

néhány egyetem, kollégium előtt rendőrök posztoltak.

Szélsőséges esetek azonban ma már egyetemeken is előfordulnak. Megegyt, hogy egy távoli külföldi diák előtt magyar társa fölhúzta a pulóverét, és az alatta levő horogkereszttel hivatkozott. Mással horogkeresztes cédulákat osztottak a külföldi diákoknak, hogy tűnjenek el, egy másik egyetem lapjában arabozás, négerezés, folyik viccelődés gyanánt. A tendencia tehát az egyetemeken is ugyanaz, mint az utcán.

— Közgazdasági egyetemi példa is van az előbb említettek között?

— Nem szeretném megnevezni az érintett intézményeket.

— A Közgazdaságban jó ideje polémia folyik ebben a témában. Mi a véleményed az eddigi cikkekről?

— Hadd kommentáljak csupán egy részletet: Tudomásom szerint összesen nem több, mint tíz kínai diák tanul magyar felsőoktatási intézményben. Ha tehát háromnegyed részük itt maradna is — mint ahogy ettől az egyik cikk szerzője tart — mintegy hét és fél, nyolc emberrel nőne a „nemmagyar” népeség házában.

mint tíz kínai diák tanul magyar felsőoktatási intézményben. Ha tehát háromnegyed részük itt maradna is — mint ahogy ettől az egyik cikk szerzője tart — mintegy hét és fél, nyolc emberrel nőne a „nemmagyar” népeség házában.

— Kell-e személyes kockázatvállalás az antirasszista emberjogi tevékenységhez ma Magyarországon?

— Igen, azok, akik velünk közösséget vállalnak, bizonyos csoportok számára ellenségesként jelennek meg. Egyéni fenyegetést ma már kevesebbet kapunk, főleg azért, mert az illetéktelenek számára nehezebben vagyunk elérhetők. De amikor egyszer közzétettük címmel a Népszabadságban, rögtön háromszor volt bombariadó, útszéli trágárságok és ocsmányságok szóltak a telefonból.

— Féltél már?

— Utólag, visszagondolva, többször is.

Egyszer leüjtöttek már,

mégis azt mondom, az ember nem gondol bele, hogy miéle baj érheti. Fehér emberként a hazámban hajlamos voltam azt felelni külföldi barátaim aggodalmára; ugyan már, gyere, megvédelek. Ma már tudom, hogy képtelen vagyok rá. A multkor nigériai diákokat kísértém —, mert ma már nemigen mernek egyedül kimenni

Most a bőrféjüket kell szemmel tartanunk,

bármerre járunk.

— Milyen magatartás segít forró helyzetben?

— Egy biztos: az embernek vigyáznia kell a saját testi épiségre, ennek kockázata senkitől nem várható el. Annak viszont van határa, hogy mit tőr el szó nélkül, s mikor avatkozik be. Az átlagember-től azt lehet elvárni, hogy értesítse a rendőrséget, tanúskodjon a látottakról, húzza meg a vészféket, éles helyzetben kiabáljon segítségért. Nem szabad hagynunk, hogy lesüllyedjen a civilizációnk. A külföldieknek azt tanácsoljuk, hogy ha már tömegközlekedési eszközre ülnek, a vezető mögött maradjanak, onnan át tudják tekinteni a helyzetet, és tőle segítséget is könnyebben kaphatnak. Az utóbbi időben a külföldiek vagy nem járnak el otthonról, vagy többen összehajlanak a pénzüket és vesznek valami használt trágacsot, azzal járnak egyetemre.

az utcára —, a Délinél az utulóban bőrféjük támadtak ránk minden irányból. Csak annyit tudtam mondani, szialdj, és szerencsére sikerült is félkapaszkodnia a villamosra, féllelmes helyzet volt. Őt évvel ezelőtt, ha az egyetemről jamaicai, afrikai sráccokkal jártuk az utcát, a lányokat néztük.

— Minden okunk megvan a szegényre, nem?

— Nagyon elkeserítő a helyzet.

A külföldiek nagy része mostanra elszigetelődött,

saját kommunáikban élnek, a gettósodás igen előrehaladott. Menekültáradatról beszélünk akkor, amikor Egyiptomban kétmillió menekült van, Szaúdában másfél millió, Thaiföldön több százezer kambodzsai és sorolhatnám a harmadik világot azon országait, ahol valóban lehet menekültáradatról beszélni. Ezek a nálunk jóval szegényebb országok — körülbelül annyi szegényebbek nálunk, mint mi Svájcban — nem hivatkoznak a szegénységükre, nem félnek attól, hogy fölhívul az ősi thai vér, nem félti gerincét az egyiptomi nép, nem hivatkozik a magyarnál néhány ezredévvél régebbi kultúrájára, hanem ott-hont ad a rasszcséltleneknek. A hatóságok egyes jeles képviselői nálunk afro-ázsiai menekültáradatról beszélnek, ez merő hazugság. Magyarországon intenzíven igazoltatják a távoli külföldieket, s azokat,

akiknek nincsen tartózkodási engedélyük vagy érvényes vízumuk, azonnal Kistarcsára deportálják. Ott most körülbelül kétszáz ember van.

Magyarországon — jól, részben — de jogilag szabályozva van a bevándorlás, letelepedés, menekültügy, tanulás, munkavállalás, állampolgárság s a többi. (Tegyük hozzá: Érvényben van az az alkotmányellenes és rasszista szabály is, hogy Európán kívüli külföldiek nálunk nem kaphatnak politikai menedékkijogot.) Úgyhogy semmi szükség arra, hogy az utca jogot formáljon a beavatkozásra. És egyébként is: a magyar szabályozás és a közhangulat eleve biztosítja, hogy ne is nagyon akarjanak itt maradni a külföldiek: ha Amerikát az agyelszívás jellemzi, Magyarországra biztos ráillik az agyelfújó minősítés.

Miklósi Annamária

Molnár Gabriella

A jövő embere — az ember jövője

A jövőkutatás tanszék új szabad alternatív tárgya

A jövőmodellek készítői mindinkább felismerik, hogy a jövő alakulásának legfontosabb tényezője az ember viselkedése. Hazánkban 1989-ben KOVÁCS GÉZA a jövőkutatók egyik tudományos tanácskozási témájául tűzte ki a jövő emberére vonatkozó ismereteink átgondolását. Az utóbbi években világszerte pszichiáterek, pszichológusok működnek együtt közgazdászokkal, mérnökökkel és matematikusokkal, hogy az emberi viselkedés törvényszerűségeit, lehetőségeit is figyelembe véve dolgozzanak ki előrejelzéseket és — aminek lehetősége és szükségessége mind nyilvánvalóbb —, terveket a távolabbi jövőre.

A jövőkutatás tanszék munkájába is bekapcsolódott pszichiáter. KAPPETER ISTVÁN elmebeteg-ápolóként kezdte a szakmáját. Így lehetősége volt arra, hogy az emberi magatartás extrém eltéréseiben is megfigyelje a törvényszerűségeket. Alapos tapasztalatokat szerezhetett arról, amit már SHAKESPEARE is tudott, hogy „document in madness; thought and remembrance fitted” (az örülttségben is van bizonyíték; a gondolat és az emlékezet helyén van), amit ARANY JÁNOS oly gyönyörűen fordított: „örült beszéd, de van benne ráció”. Azután BENEDEK ISTVÁNNal dolgozott mint gyógypedagógus az „aranyketrecben”. Intapszútn az elmebetegeket családias közösségben foglalkoztató osztályon. Megfigyelte ott, hogy az emberi közösségben, még olyan emberek közösségében is, akinek körében nem érvényesülnek a szokásos rend-tartás módszerei, megfelelő szakértelemmel lehet befolyásolni a közösség magatartását. Később a SÁNTHA KALMÁN szellemét őrző, JUHÁSZ PÁL által vezetett debreceni idegklinikán dolgozott. SÁNTHA KALMÁN 1952-ben rávilágított arra, hogy a „sztahanovista mozgalom”, az embernek arra készítése, hogy gépies munkában a szokásosnak többszöröse teljesítse, súlyos idegműködési bántalmakhoz vezet. JUHÁSZ PÁL Csengerimán, a kis csatolt faluban 1958-tól tanulmányozta a lakosok lelki egészségének alakulását. Világviszonylatban elsőként vizsgálta a neurozisos kialakulásának társadalmi összefüggéseit úgy, hogy munkatársaival az adott közösség minden lakosát kikérdezték és alaposan megvizsgálták. Rávilágítottak arra, hogy a parasztságnak a „tésztekbe töm-

ritése” milyen súlyos lelki megrázkódtatásokat okozott.

KAPPETER ISTVÁN 1982-től a Gyógypedagógiai Főiskolán szociális szervezőknek a pszichiátriai betegségekről és az ilyen betegsége miatt a társadalomba nehezebben beilleszkedők szociális segítségének lehetőségeiről beszélt és írt tankönyvet. Szakmai érvényesülésénél, mestereihez hasonlóan, fontosabbnak tartotta a felismert igazságok kimondását. Ezért 1971-ben leírta, hogy akkor el kellett volna kezdeni a felkészülést a szovjet csapatok kivonulására és minden területen, nevezetesen az egészségügyben is a diktatórikus vezetési módszerek felszámolására. Minthogy ma is az a többség álláspontja, hogy „1985-ig nem hihette normális ember, hogy a szovjet csapatok hazánkban ekkor az évszázadban kivonulnak”, s minthogy a vezető még általában azonosnak hiszik a diktatórikussal, nézeteit ma sem sokan fogadják el. Pedig csupán a szociálpszichiátriai tapasztalatok, a nagyobb összefüggések és a távolabbi jövő lehetőségeinek a mérlegelése készíteti arra, hogy a nagy többségtől eltérően gondolkozzék.

Egy éve a tanszék két munkatársával, NOVÁKY ERZSEBETTEL és HIDEG ÉVÁVAL együtt, közgazdász hallgatók bevonásával, KAPPETER ISTVÁN az ember jövőorientáltására vonatkozó vizsgálatokba kezdtek. Ugyanakkor tervet dolgoztak ki olyan tantárggyal való foglalkozásra, amelynek témája a jövőkutatás és az emberi magatartásra vonatkozó tudományok egymásra hatása. Mindkét irányból gyümölcsözőnek ígérkezik a jövőkutatók és az ember lelki működésére vonatkozó ismeretekkel rendelkező szakemberek együttműködése. A jövőkutatás tudja meghatározni, hogy mit indokolt várni a társadalomnak az embertől. Az emberi magatartás törvényszerűségeinek ismerőit tudja meghatározni, hogy mit lehet várni az embertől. Ez az egyik oldala a szükséges együtt-

működésnek. Erre utal a meghirdetett tantárgy címének első része: „a jövő embere”. A jövőkutatónak és az emberi magatartás vizsgálójának együtt kell működnie annak vizsgálatában, hogy mit vár az ember a jövőtől. Ezt célozza a jövőorientáltág említett vizsgálata is. Erre utal a tantárgy címének második része: „az ember jövője”. A cím kettőssége azt is kifejezi, hogy kölcsönhatást kell felismernünk. A jövő embertől függ, hogy milyen lesz az ember jövője és az ember jövőjétől függ, hogy milyen lesz a jövő embere.

A tárgy keretében felmerülő kérdések megvitatásában a hallgatók aktívan részt vehetnek. Hiszen ők a jövő emberei! A tárgy megbeszélését KAPPETER ISTVÁN vezeti. Arra kéri hallgatóit, hogy bátran és határozottan vitatkozzanak vele. Mint minden ember, ő is hajlamos arra, hogy azt higgye, hogy ő tud mindent a legjobban. De tudatában van annak, hogy mint minden embert, őt is az határozza meg, amit élete során tapasztalt. CARL JUNGgal egyetért abban, hogy csak bizonyos, nem egészen egészséges személyiségek hiszik magukról, hogy teljesen tárgyilagossá tudnak lenni. Mindig megérti, s gyakran kénytelen elismerni a jogosságát, ha a fiatalok úgy gondolják: ők jobban tudják, hogy ma, holnap és a még távolabbi jövőben mit lehet és mit kell tenni.

Az alábbi témákról indokolt az ismert tudományos eredményeket megismerni és elemezni. Az emberi viselkedés tudománya, az antropológia, mind elismertebb szakterület. Amerikában, majd másutt is ezzel foglalkozó külön tanszékek alakultak az utóbbi 30 évben. Az ember gépies feladatvégrehajtásában bámulatos teljesítményeknek lehetünk tanúi. Az élsportolók, az akrobaták és a fákirkodók csodálkozásra készítetnek, az ön-neveléssel öngyógyítókat szeretnénk követni. A legnehezebb kérdés e témában az, hogy meddig öröm, meddig érdemes saját teljesítmé-

nyüket növelni. Ajánlatos-e például részolni a napi 4 óra alvárs, amit egyes gyökörkontrollantók ajánlanak? A kommunizmus bebizonyította, hogy a minden áron való tervszerűség, s az emberek egysége viselkedésének elérésére törekvés elviselhetetlen a többség számára és gazdaságilag sem előnyös. Nem jelenti ez azt, hogy a különböző versenyképesen minden mértéke és minden formája kívánatos. Az együttműködés és a versengés az emberi psziché számára jól összeegyeztethető törekvések. A kérdés csak az, hogyan érjük majd el, hogy ezek ne kerüljenek egymással szembe, ne akadályozzák egymást.

Sokat hall ma mindenki a menedzserekről és a kreativitásról. Nem nagyon szokás még gondolkodni arról, hogy milyen módon lehet majd elérni, hogy minden ember élvezhesse a kreativitás örömét. Azt sem tudjuk, hogy meddig jó, ha ügyes menedzserek jól megszervezik a munkánkat és az életünket. Nem felejthetjük el, hogy az emberiség egyik legelőrebb szabályozója a tradíció, a másik a változtatás vágya és igénye. Hogyan lehet majd ezeket összehangolni a jövőben? Az egyen magatartását tudatosan is jelentősen befolyásolják ösztönös késztetései. Változnak-e majd az ember ösztönei, vagy megtanuljuk a világot úgy alakítani, hogy az jobban megfeleljen ösztöneinknek? Sok olyan embert meggyógyítanak ma, akik korábban meghaltak volna. Sok olyant meggyógyítanak, aki korábban életveszélyben beteg, nyomorék maradt volna. De azoknak a száma, akik nem haltak meg, de nem is gyógyultak meg, a tapasztalatok szerint inkább nő az idők folyamán, semmint csökkenne. Hogyan gondoskodik majd róluk a jövő társadalmá? Nem csökken, úgy tűnik, inkább nő azoknak a száma, akik önmagukat tönkreteszik: öngyilkossággal próbálják felhívni a figyelmet arra, hogy bajban vannak, különböző szerekkel mérgezik magukat, túl sokat esznek vagy koplálnak, szándékosan vagy könnyelműen veszélyesen közelednek. Meg tudjuk-e a jövőben előzni az ilyen viselkedéseket? Mit tehetünk majd azért, hogy az idők is, a fiatalok is jól érezzék magukat a világban? Aki szeretne gondolkodni ezekről, keddi napokon jöjjen 10 óra 50-től 17 óra 20-ig az E 309-be!

— ki —

Lukács György életútja és életműve

Kállay R. Gábor előadása a Társadalomelméleti Kollégium téli táborában

Kevés az olyan művész, tudós az emberiség művelődéstörténetében, akinek a megítélése, értékelése ne változott volna meg (akár többször is) az idők előrehaladtával. A kortársak számára jelentéktelen alkotók nemegyszer felmagasodtak a történelem során, hírnevük nemes patinát kapott, mások fejről pedig lezáradt a babérszörű, s nevére csak a lexikonok eldugott soraiban bukkanhatunk rá. Így is van ez rendjén: egy-egy kiemelkedő teljesítményről mindig csak utólag derül ki, hogy hosszú távú progresszív folyamatok előrejelzője, illetve elősegítője volt-e, vagy

pusztán saját jelenében hordozott mozgósító erőt. Úgy tűnhet, mintha Lukács György munkássága, életműve is az utóbbi mintát követné, mintha az ő neve, alkotásainak értéke is megkopna a korszakok változásával. Ezt a tendenciát szerette volna cáfolni Kállay R. Gábor főiskolai docens a Társadalomelméleti Kollégium téli táborában (január 26-án) megtartott, mindenképpen hiánypótló előadásában. Egyben igyekezett kijelölni Lukács György valós, megérdemelt helyét is az emberiség egyetemes gondolkodóinak oszlopcarnokában.

Kállay R. Gábor a bevezetőjében elmondotta, hogy

a téma mai megközelítésének nehézségei

főleg két okból fakadnak. Egyrészt a rendszerváltás utáni (nem kevésbé ideológikus, intoleráns) politikai nyomás, másrészt a kor objektíven létező filozófiaellenessége söpörték ki Lukács Györgyöt a tudományos köztudatból. Az előadás fő strukturáló eleme végig az életrajz maradt, nem véletlenül. Az életmű és az életrajz ugyanis összefügg, szorosan egymásra épül. Lukács György esetében az életút nem érdektelen függelék csupán; a megélt események készítették kényszerű és állandó, gyakran kínzó önreflexióra.

A filozófus-gondolkodó 1885. április 13-án született, az ország egyik leggazdagabb, legbefolyásosabb családjában. Családi háttérének és személyes képességeinek köszönhetően már igen fiatalon nagy műveltségre tett szert: 15 évesen jelent meg első műve nyomtatásban, 21 évesen pedig már egyetemes igényű össze-

foglaló műveket írt. Egyetemi tanulmányait Budapesten, Heidelbergben, Kolozsvárott, a kor szellemi fellegrájában töltötte. Ahhoz a 7-8 milliós, a magas kvalitású szakmunkásoktól a felső arisztokráciáig mindenkit magába foglaló, úgynevezett „kákániai nemzett”-hez tartozott, amely anyagi függetlensége és szellemi szabadságának következtében az Osztrák–Magyar Monarchia egész területén, Galiciától Isztriáig, a Fekete-erdőtől a Fogarasi-havasokig mindenütt otthon érezhette magát. Ez az életkörülmény gondolkodásmodjára a továbbiakban döntően meghatározónak bizonyult.

A harmincas évekre már európai hírnévre tett szert főleg esszéi révén (legjelentősebb műve ebből a periódusból A lélek és a formák című gyűjtemény). Érzelmegazdag szellemi kalandozások periódusa ez:

az ifjú Lukács színházakat támogat, sőt még vallást is alapít.

Első alkotói periódusát az 1910-es évek elején kibontakozó társadalmi válság, valamint a magánéletében bekövetkezett tragédia zárta le. Utóbbi egyébként azt is élesen megmutatja, mennyire szorosan összefüggnek Lukács életében a személyes tapasztalatok és a filozófiai gondolati világ. A hozzá érzelmileg közel álló, nála két évvel idősebb festőnő, Seidler Irma öngyilkossága (a Lánchídrol a Dunába vetette magát) rögtön felveti az emberi kapcsolatok felelősségének a határát firtató kérdéseket. Lukács ezen a téren (talán személyes tapasztalatai alapján) maximalista volt. Szerinte az egyén inter-

szakkollégiumok ósát, a Szellemtudományok Szabad Iskoláját a bölcsészkaron.

1918 olyan sorsdöntő változást hozott Lukács György gondolkodásmodjában, mely minden további tettét és filozófiai tevékenységét meghatározta. (A filozófiatörténészek ezt Lukács etikai fordulatainak nevezik.) A váltás hirtelenségét és kivételes élességét két, 1918-ban írt művével szokták illusztrálni, melyekben Lukács ugyanazokból a feltevésekből,

Önmagában az értékrombolás tehát nem elítélendő, de az eszköz hibás.

A Taktika és etika azonban már megbékélni látszik az eszközzel. Az eszköz rossz, mondja Lukács, de hát ilyen a kor, ezek az eszközök állnak a rendelkezésre. A magasabbrendű értékek, célok szentesítik az eszközöket. (Lukács a bibliai Judit példáját idézi, aki, hogy városát a hódítóktól megmentse, kénytelen volt saját erkölcsét a sárba tiporni.) Ettől kezdve boldogulnak tekintette magát és ezt a döntését sose bánta meg. Véresen komoly döntés volt ez, melyet tettek követtek.

A Tanácsköztársaság idején a kulturális népbiztoshelyettesi posztot ő látta el. Lukács nevéhez fűződnek például az olyan intézkedések, mint a

a sztálini tisztogatásokat, saját bevallása szerint, csupán azért úszta meg, mert a lakása senkinek sem kellett.

Ezen korszak (és az egész Lukács életmű egyik) legkiemelkedőbb műve a Történelem és osztálytudat, melynek központi kategóriája az eldologiasodás és az elidegenedés marxai és hegeli kategóriája („valaminek a léte, lényege és megvalósulása szembe kerül egymással”). Mivel kapitalista termelési módban a munkaerő is áruvá vált, a bér munkásnak a munkavégző-képességén kívüli személyes tulajdonságai háttérbe szorultak, csak az áruterelésben betöltött szerepe az, ami számít. Ebből következőleg a munkás kulturális képességei és igényei is redukálódnak. Az ember egyéniségének, kultúrájának az elidegenedéssel a párt, mint szervezet fogja képviselni az osztálytudatot. (Furcsa párhuzam, hogy miközben filozófiái síkon ilyen absztrakt szinten mozgott, közben nem egyszer pisztollyal a zsebében nyomozott elikkasztott pártvezetők után.) Lukács György 1945-ben hazatért Magyarországra (bár széles körű európai ismertsé-

premisszákból indul ki, de teljesen eltérő végkövetkeztetésre jut. A Bolsevizmus mint etikai probléma tagadja, hogy a mennyekért keresztül lehetne hazudni az igazságot, tagadja, hogy Belzebűbball ki lehetne úzni a Sátánt. A kapitalizmust ugyan le kellene rombolni egy új, igazságosabb társadalom nevében, de nem vállalható felelősség azért, hogy a lerombolt értékek helyébe tényleg magasabb rendűek lépnek majd.

magánmúzeumok megnyitására, a margiszeti belépő eltörlése, a balaton gyermeknyaralások megszervezése, könyvtárak alapítása. Később a tiszai frontra került népbiztosként. (Manapság gyakran emlegetik azt a tettet, amikor egy megfutamodott századot megtizedeltetett. 8 áldozat volt.) Ekkortájt járt róla az a mondas, miszerint az apja akkor fogja visszakapni a birtokait, ha a fiát felakasztják. (Kun Bélával egyébként híresen rossz volt a viszonya.) A forradalom bukása után emigrált. Bécs és Berlin közelekedésével végül 1933-ban Moszkvába érkezett. Lukács a hosszú szovjetunióbeli tartózkodása során egy pillanatra sem vált sztálinistává,

Utolsó alkotói korszakának grandiózus teljesítménye (és egyben az egész életmű megkoronázása) Az esztétikum sajátossága című könyve, melyben a szintézisre való törekvése a meghatározó. Ekkor került az etika mint központi probléma Lukács György érdeklődésének a homlokterébe ismét, a művészeti kifejezésekben is az erkölcsi problémákat tekintette fontosnak. Ezen korszakának másik egyetemes igényű összefoglaló alkotása A társadalmi lét ontológiája.

E két nagyívű munka összefoglalása, természetesen, ilyen terjedelemben és keretben értelmetlen vállalkozás. Ehelyett inkább egy 1963-ban írt művét emelném ki (mint tette ezt az előadó is). A demokratizálódás folyamata (sok más Georg von Lukács-művel egyetemben) csak 1988-ban jelenhetett meg magyarul. A mű a szocialista társadalom polgári társadalomba való átmenetéről el-

mélkedik. Központi tézise, hogy a szocialista rendszer bukásával járó összeomlásból egyenes út vezet a jobboldali diktatúráig. A híres, most már inkább többeknek hírhedt mondas, miszerint a legrosszabb szocializmus is jobb, mint a legrosszabb kapitalizmus egyrészt erre, másrészt arra a felfogására alapozódott, miszerint a szabadság nem individualizmust, hanem kooperációt jelentett a számára. Lukács György 1971-ben halt meg.

Lehetetlen egy mondatban összefoglalni, mit jelenthet ma számunkra Lukács György. Természetesen mindenki számára mást. Általános alapkövetelményként elfogadhatjuk azonban, hogy megpróbálunk a napi politikai érdekeinken felülemelkedve felelősséggel ítélni, szem előtt tartva azt, hogy Lukács György adekvát megítéléséhez még (szerintem) nincs meg a három lépés történelmi távolsága.

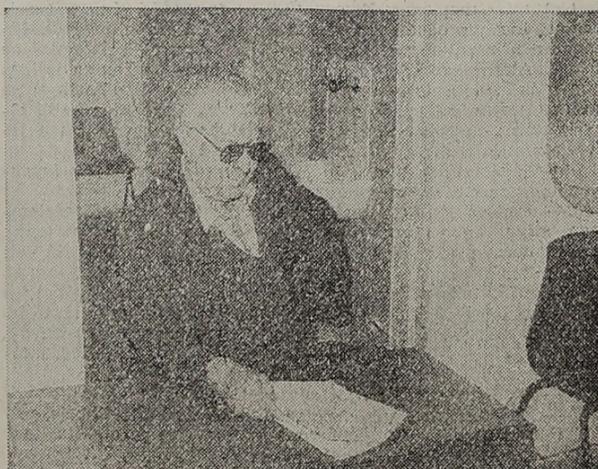
Majer Balázs

Diákvásár Brüsszelben

A VI. brüsszeli diákvásárt rendezték meg február 10–13. között. A rendezvényen 800 egyetem képviseltette magát a világ 23 országából. Az Európai Közösségen kívül közép- és kelet-európai, egyesült államokbeli, valamint ausztrál egyetemektől érkeztek vendégek. Közel 250 ezren látogattak meg a vásárt a nyitvatartás ideje alatt.

A brüsszeli találkozó a legnagyobb, felsőoktatással foglalkozó rendezvény Európá-

ban. Célja, hogy segítse az európai oktatási rendszerek fejlesztését, partnereket toborozzon a csereprogramokhoz, támogassa a mobilitást a különböző egyetemek oktatói és diákjai között. A vásár szerepe az is, hogy fórumot biztosítson a különböző országokból származó professzorok és egyetemi vezetők számára a véleménycserére. Az idén a megnyitó előadásokat az Európai Közösség Felsőoktatási Bizottságának memorandumát vitatták meg.

A második emeleten található a teremőrök íróasztala. Képkön Fehér Mihály, aki napi hat órában ellenőrzi, hogy az előadások befejeztével leoltották-e a villanyokat, és zárja a termeket

HONOLULU

A 800 ezer fős lakosságot számláló *Honolulu, Hawaii* állam fővárosa a Csendes-óceán közepén végighúzó szigetcsoporthoz tartozó egyik szigeten, *Oahu*n fekszik. Az Egyesült Államok 50. államának egyébként összesen 1,2 millió lakosa van, akik még továbbra is szigeten élnek. A szigetcsoporthoz többi tagján még állandó lakosság, Hawaii igen „fiatal”, több tekintetben is. Földtörténeti szempontból későn keletkezett, amikor hatalmas vulkáni kitörések következtében kiemelkedett az óceánból. Első lakói 1500 évvel ezelőtt érkeztek ide Tahitiből, egyszerű de jól szerkesztett kentukon, kihaszalva a tengeri áramlatot. A külvilág számára ugyancsak igen későn, 1778-ban fedezte fel az angol *James Cook* kapitány. A polinéz lakosság barátságosan fogadta az ismeretlen látogatót, aki társaival többször visszatért ide. Végül itt érte az erőszakos halál, mégpedig bátor hajóhoz méltatlan módon. Ennek körülményei máig tisztázatlanok. Egyik verzió szerint valami félreértés következtében belekeveredett a bennszülöttek háborúskodásába, súlyosan megsebesült, a partról a tengerbe zuhant, és belefutott a félméteres vízbe.

Az időjárás a szigeteken, illetve azok egyes részein ideálisnak mondható. A magas (esetenként 4 ezer méteres) hegyek erősen befolyásolják a mikroklímát, amely az egyik oldalon rendkívül csapadékos trópusi, a másikon az év nagy részében száraz, inkább a mediterránhoz hasonló. Az óceán közelségéből adódó állandó légmozgás mindezt igen kellemessé teszi, az egyedülállóan szép és gazdag növényzet mindenkit elkápráztat. Ezek

az adottságok sok bevándorlót vonzottak ide,

és századok közepétől a turisták kedvelt paradicsomává vált. Az első látogatók és bevándorlók nem hoztak szerencsét a polinéz szigetlakóknak. Nem fegyverrel, hanem az akaratlanul behurcolt fertőző betegségekkel okoztak súlyos veszteségeket. Az így megfogyatkozott lakosság helyére meg több bevándorló érkezett, így ma már mindössze 13%-ot tesz ki az őslakosság. A legnagyobb arányt, összesen több mint 50%-ot az ázsiaiak képviselik. Ezen belül

első helyen a japánok állnak, 22%-kal,

őket a filippinók (15%) és a kínaiak (6%) követik. Ennél kisebb a koreaiak, vietnamiak és más ázsiaiak aránya. Az Óceánból származók és a feketék 2-2%-ban vannak jelen. Az amerikai szárazföldről és Európából érkező fehérek aránya összesen 33%. (A népszámlálásból származó adat nem különbözteti el az állandó lakosokat az itt állomásozó katonáktól. Azok száma és aránya pedig jelentős. Mivel ők döntő többségükben fehér amerikaiak, az állandó szigetlakók között a fehérek aránya jóval kisebb a fent jelzetté, becslések szerint a japánok arányához közeli.) A fehérek összefoglaló elnevezése a hivatalos dokumentumokban „kaukázusi”. A helyőrségi nyelv „haulink” mondja őket, amely hawaii nyelven eredetileg idegent jelent, ma viszont kizárólag a fehérekre vonatkozik, kissé pejoratív ízzel.

Cook kapitány nyomán nemsokára misszionáriusok is érkeztek a szigetekre. Nem kellett túl nagy erőfeszítéseket tenniük a tradicionális óceániai természetvallással szemben. Eppen nem sokkal a „felvilágosítás” előtt vallási reform zajlott le, amely erősen megérintette a korábbi vallási vezetők pozícióját, a helyi viták következményeképpen már ők maguk elpusztították a jelképeket, köztük a fából faragott totemoszlopok túlnyomó részét. Az amerikai, európai kultúra gyorsan behatolt ide. Csak mintegy az évtizedekkel, a múlt század nyolcvanas éveiben, az egységes hawaii királyság kialakulása után indult meg a mozgalom a még megmenthető hagyományok megőrzésére, néhány, már külföldön ismertetett polinéz értelmiségi vezetésével.

A misszionáriusok szerepét játszókat a frásbeliség megteremtésében és terjesztésében. Az eredeti hawaii kultúrában ugyanis nem volt írásbeliség, maga

a beszélt nyelv is igen egyszerű, csak tizenkét hangot különböztet meg

(ebből adódik pl. a földrajzi nevekben szereplő sok betű, ill. hangismertés). A finomabb érzelmek és gondolatok kifejezése nem verbális úton történik, hanem mozdulatokkal, tárgyakkal, jelekkel.

A misszionáriusok tevékenységének köszönhetően továbbá az öltözködési szokások megváltoztak. Mivel illetlenül találtak a fűszoknyából és virágfűzérből álló öltözéket, a hölgyeknek díszkrétebb és magányos ruhát kreáltak. A „mumu” könnyű pamutanyagból készül, nagy, színes virágmintával, a szabása lefelé erősen bővíti és egészen hosszú. Ma is kedvelt viselet, mert életkörtől, bőrszíntől és testalkattól függetlenül mindenkinek jól áll. Elsősorban azok viselik, akik ezzel kívánják megkülönböztetni magukat az üzleti megfontolásból elfogadott, egyébként éppen csak elviselt, turistákétól.

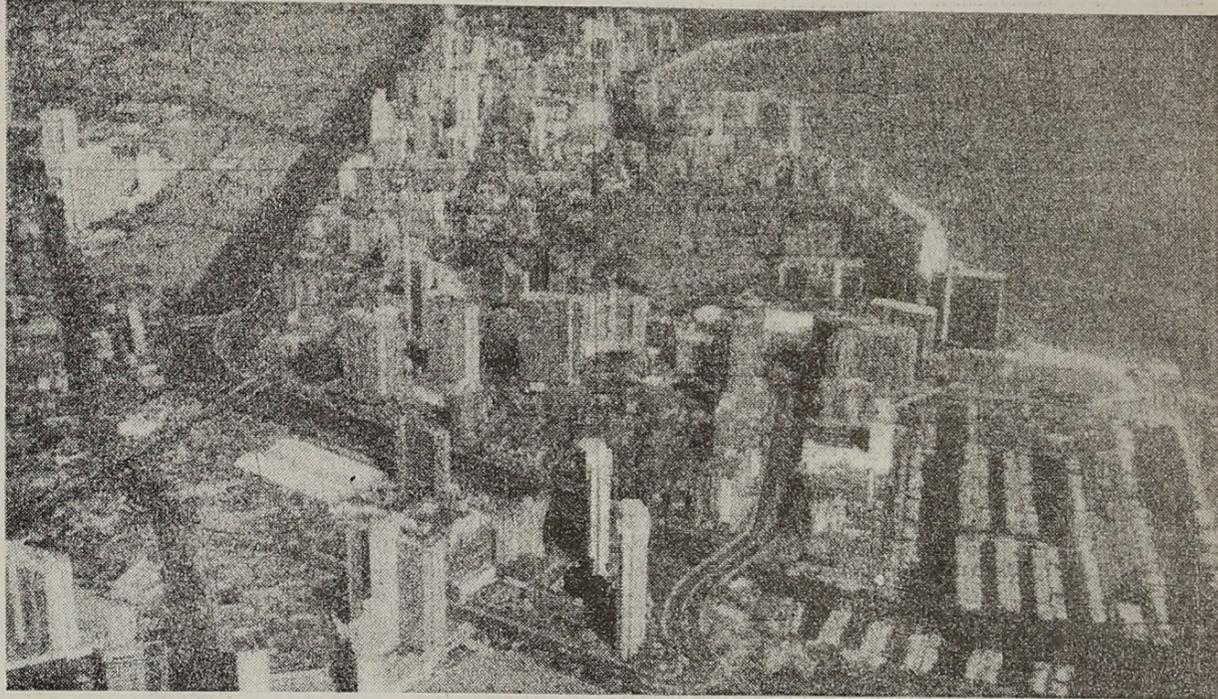
A mumunak viszont van egy kétségtelen hátránya. Abban nem lehet „hula-hula” táncot járni. Pedig ez a hagyományos tánc fontos szerepet játszik a szigetlakók életében, úgyszólván országuk jelképe. A gyerekek már az első iskolai osztályban elkezdik tanulni, kommersz változatát hivatásos táncosok járták reggel-délben-este a szórakozóhelyeken, szállodák halljában, áruházak előcsarnokában. A turistáknak táncanformákat hirdetnek. Elég egy kis pálmaliget a város közepén két autót között, máris indulhat a tánciskola. Főleg fiatalok veszik igénybe, de időnként látni köztük túltápláltságban és önkritikahiányban szenvedő középkorú hölgyeket és urakat is. Az eredmény többnyire siralmas, egyébként a résztvevők és az alkalmi nézők jól szórakoznak. Akai igazán komolyan szeretné megtanulni, az beiratkozik valamelyik főiskolára, és ott a mozgástanulás mellett néhány szemeszter alatt megismerkedik a hawaii kultúrával, mint háttérrel. E nélkül nem lehet autentikusan művelni. A felületes szemlélő ugyanis csak a messze földön híres csipőmozgást veszi észre. A lényeg pedig éppen az a feszültség és egyben harmónia, amely az említett szűkebb csipőmozgás, a teljesen mozdulatlan felsőtest és a rendkívül finom, gazdag mondanivalót kifejező kar, kéz és fejmozgás együtteséből kialakul.

A „hula-hula” több mint tánc, életfilozófia.

E közből az ország és a város éli hétköznapi életét. A társadalmi-foglalkozási rétegződés meglehetősen szoros kapcsolatban van az etnikai összetétellel. A polinéz lakosság kisebbik része a vendéglátóiparban, szórakoztatóiparban dolgozik, stabil és megbecsült helyre van a társadalomban. Nagyobb részük a mezőgazdaságban, főleg az ananászültetvényeken véggez hagyományos munkát. A modernizációtól távol maradtak, kevésbé iskolázottak, ők helyezkednek el a társadalmi hierarchia alján. A nagyobb ázsiai etnikumok között a filippinókkal kezdődik a sor, a vendéglátóipar egyszerű fizikai posztjaikat töltik be, olcsóbb éttermeket, bazári standokat tartanak fenn. A koreaiaké és vietnamiaké az eggyel magasabb szint, többnyire szerény, de vonzó éttermek és üzleteik vannak.

A kereskedelem elismert főszereplője a kínaiak,

az egyszerűtől a luxusszintig minden típusban megtalálhatók. Az ázsiaiak között és egyben az abszolút első helyen a japánok állnak. Az államigazgatás és a bankvilág főleg az ő kezükben van, egyre nő a szerepük a felsőoktatásban. Itt régi hawaii lakos japánokról van szó, akiket elfogadják a kemény munkával kivívott pozíciót. Más a társadalmi megítélés a „külföldi japán” jelenlétnek. A strandokat és éttermeket gazdag japán turisták népesítik be, a legszebb szállodasort pedig már csaknem teljesen megvásárolták. Csendes gazdasági offenzívájuk felveri az ingatlanárakat, a kereskedelmi árakat. A helybeliek rezignáltan úgy jellemzik a helyzetet, hogy amit nem sikerült a második világháború alatt *Pearl Harbourn* a bombázókkal elérniük, azt a pénzüklkel lassan elérik, beveszik *Honolulut*. Az amerikai szárazföldről származó kisszámú fekete lakos főleg az alsó középosztályba tartozik, egy-egy foglalkozás kizárólagosan az övék (trendőrök, a városi tömegközlekedés alkalmazottjai). A fehérek kevésbé jellemző a társadalmi hierarchia valamely pontján való koncentráció. Egyszerű fizikai munkát végzik, szerényebb és gazdagabb üzletemberek és állami hivatalnokok egyaránt nagy számban vannak közöttük. Egyedül az akadémiai világban felülreprezentáltak.

Hawaii

Ez az etnikai sokszínűség itt természetesen, magától értendő. Barmely témáról vagy társadalmi jelenségről van szó, azt értelmezik ebben a metszetben is, társadalomkutatók és hétköznapi emberek egyaránt.

Tudomásul veszik és tiszteletben tartják a különbözőséget,

hiszen az nagy kultúrák tradícióinak kifejeződése. Részben ennek a hagyománynak, részben a hawaii kormány tudatos diszkriminációellenes politikájának köszönhető, hogy sikerül megőrizni a komolyabb feszültségektől mentes együttélést.

Az egyik aktuális téma az elnökválasztás. Az előzetes közvélemény-kutatásokból kiderült, hogy a politikai attitűdök, amelyek ilyen sarkított helyzetben jól mérhetők, a társadalmi hierarchia és erősebben is, a hivatalos, korvartózatás mentén válnak el. *Bush* elnököt csaknem kizárólag a fehérek támogatták, mindenki más, beleértve az egyébként tipikusan konzervatív japánokat, *Clinton*ra készült szavazni. Ebben a kérdésben is sajátos az akadémiai, egyetemi világ viselkedése, ott egyetemes volt a Clinton támogatása, etnikai hovatartozástól függetlenül.

Honolulu felsőoktatási intézményeinek többsége magánkézben van. Kapacitásukat nem a helyi lakosságra méretezték, merítésük a zsidó és pacifikus társaság, főleg a töretbi polinéz állomások, valamint Kelet- és Délkelet-Ázsia lakossága. Azok a többnyire tehető családokból származó fiatalok jelentkezők ide, akik a modern amerikai kultúrával, valamely szakma amerikai sztereotípjával szeretnének megismerkedni, később esetleg amerikai egyetemre járni. A magánfőiskolák (college-ok) segítik az átmenetet, a beilleszkedést, az angol nyelv elsajátítását.

Hawaii lakói a számukra kedvezményes állami egyetemre járnak, amelynek neve *University of Hawaii on Manoa*. Manoa annak a csodálatos völgynek a neve, ahol a campus kiépült. A völgy széles bejárata érintkezik a várossal, majd összeszűkülve felkúszik a hegy oldalán kezdődő trópusi erdőig. Innen már csak a nagyon elszánt és gumicsizmával felszerelt gyalogtúrázó merészkedik tovább. A nagy kiterjedésű egyetemi központ a leglátványosabb amerikai egyetemnek mintájára épült ki. Hogy a Ráktérítőn vagyunk, az abból vehető észre, hogy az épületekben sok a nyitott tér, fűtésről nem kell gondoskodni (légtudkondicionálásra az állami egyetemnek itt se futja), és gazdag, színes növényzet vesz körül mindent.

Az egyetemnek mintegy 20 ezer hallgatója van.

Ehhez további 20 ezer nem egyetemi, hanem különböző egyéb felsőfokú képzésben részt vevő tanuló társul. A hallgatók etnikai összetétele lényegében követi a lakosság összetételét, a japánok és a kínaiak valamelyest felül-, a filippinók és a hawaiiak pedig alulreprezentáltak. A két utóbbi etnikumhoz tartozó fiatalok továbbtanulásának ösztönzésére programot dolgoztak ki, el szeretnék érni, hogy arányuk elérje a lakosságon belüli arányukat. A tanári kar összetétele már kevésbé kiegyensúlyozott, elsősorban a fehérek, másodsorban a japánok aránya körülbent jóval magasabb, mint a teljes lakosságon belül.

Bár a UHM nem tartozik az Egyesült Államok legkiemelkedőbb presztízsű egyetemei közé, egyes tudományterületek elsősorú kutató- és oktatóhelyének számít. A természeti adottságokból szinte egyértelműen következik, hogy az óceánkutatás, a vulkánkutatás, a csillagászat és a meteorológiai kutatások, valamint az ezekre épülő oktatás játszik kiemelt szerepet. A kutatásokra folyamatosan kapnak a központi kormányzattól megrendelést, ugyancsak gyakori és

nagyvonalú megrendelődik a szigeteken állomásozó haditengerészet

és légierő. A másik súlypont a délkelet-ázsiai nyelvészet és a kultúra, amelyek itt van a fő kutató- és oktatóközpontja az Egyesült Államokban. A kedvező földrajzi és etnikai helyzetből adódó előnyöket kihasználva létrehozták a hatalmas, interdiszciplináris *Kelet-Nyugat Kutatóközpontot* (itt persze *Tokió* számít *Nyugatnak* és *Los Angeles* Keletnek). A mintegy kétfézer fővel felkötött kutatóközpont feladata az amerikai és a pacifikus térségbeli országok kutatási kapcsolatainak, közös kutatásainak menedzselése. Fő témák a természeti erőforrá-

sok és a környezetvédelem, a népesedéspolitikák, a különböző kultúrák közötti kommunikáció.

A társadalomtudományi kart (*College of Social Science*) szeretném felderíteni. A kapcsolatot *Johann Galtung* professzor segítségével sikerült kiépítenem. A neves norvég politológus, politikai szociológus évente egy szemesztert tölt itt. A társadalomtudományi karhoz tizenhárom tanszék tartozik: Antropológia, Kommunikáció, Közgazdasági, Etnikai tanulmányok, Földrajz, Újságírás, Politikatudomány, Népeségstudomány, Pszichológia, Public Administration, Szociológia, Város- és regionális tervezés, Women's Studies. A kar egyik jellegzetessége, hogy itt erősen felülreprezentáltak az Amerikából és Európából ideszármazó munkatársak (az ázsiaiak inkább a természettudományok területén jelenkednek). Kapcsolataim és érdeklődésem a Politikatudományi és a Szociológiai tanszék-re vezetnek.

Itt már egyértelmű az európai, sőt közép-európai túlsúly.

Ez a körülmény érezhetően befolyásolja kutatási témáikat, gondolkodásukat, részben az ilyen szemléletű témák miatt a Politikatudományi tanszék német, a Szociológiai tanszék lengyel együttműködésről számol be. A kar nemzetközi igazgatója elmondja, hogy igen intenzív intézményközi kap-

csolatokat tartanak fenn elsősorban a pacifikus térség egyetemivel. Most új irányba szeretnének nyitni. Bár nyilvánvaló, hogy Európa és ezen belül Közép- és Kelet-Európa tavlatilag sem lesz elsődleges célpontjuk, egyre érdekesebbé válik számukra, Előveszi a „Hungary” feliratú dossziét. Meglepetésemre a dosszié nem üres. Benne aláírt együttműködési megállapodás a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemmel, Végzetesül hozzáteszi, hogy a közgazdaság-tudomány területén esetleg lehetne valamilyen közös témát keresni és kapcsolatot kialakítani. Az ISC füzeteit minden esetre közönlével lehetne (lehet, hogy jövőre jönnek a polinézek?).

Bár órák vannak csak hátra az elnökválasztásig, az egyetem munkatársait sokkal inkább a közeljövőben kinevezendő új rektor személyének kérdése tartja izgalomban. A jelenlegi rektor fehér amerikai férfi, aki az állami egyetemi szférában futott be karriert, „Biztos forrásból kiszivárogtatott” hírek szerint a legesélyesebb jelölt most egy hawaii születésű japán nő, aki az egyetemes magánéletben rektori szüretelésű japán UHM-ével. Ez tényleg többszörös strukturális változást jelentene...

HRUBOS ILDIKÓ

EZ IS AMERIKA

Gazdagság és szegénység határán

Economix Kft.

Kiemelt figyelemmel az egyetemi kutatási és oktatási bázisra

Az ECONOMIX, az egyetem háttérére már születésétől fogva ráépült vállalkozás saját szervezeteinek az újabb piaci helyzethez való igazításakor kiemelt figyelmet kívánt adni az alma maternek, az egyetemi kutatási és oktatási bázisnak.

A jelenlegi helyzetben üzleti-politikai szempontok alapján is célszerűnek látszik erősíteni egy tudományos-kutatási bázisra támaszkodó vállalkozás alapjait. Ez a társaság — hasonlóan egy nyugati universitatis köré szerveződött egységhez — egy egyetemi tudományos park keretei között működhet a legegényesebben. Az ECONOMIX Közgazdász Egyetemi Kft., amely eddig — mint az ECONOMIX Rt. bolygószerkezete — háttérvállalkozásként működött, szervezetileg alkalmas a tudományos parki vállalkozás beindítására, a nagyobb horderejű projektek szervezésére. Az ECONOMIX Rt. ezzel párhuzamosan az üzleti tanácsadó tevékenység olyan „mikroprofilú” területeire koncentrálna tevékenységét, mint például a privatizáció, vagyonértékelés, csődmenedzselés, felszámolás.

Az új helyzetben az ECONOMIX Kft. keretei között működnek az eddigi egyetemi divíziók, s célunk megnyerni további egyetemi kollégák által működtetett vállalkozásokat is az együttműködésnek, illetve az oktatók, kutatók, természetesen egyenlően, avagy teamrendszerben is kapcsolódhatnak a Társasághoz.

A Társaság üzleti filozófiájának két sarokpontja: az egyetemi bázisra történő ma-

ximális támaszkodás, minimális rezszi mellett.

A teljesség igénye nélkül felsorolunk néhány olyan területet, ahol a már működő egyetemi divíziók mellett a Társaság tevékenysége érdemben bővíthetőnek látszik:

— a speciális nagy projektekhez történő kapcsolódás (pl. EXPO, nagy állami eseményeknél vagyongazdálkodás);

— a nagy rendszerekbe való bekapcsolódás az egyetem komplex szakmai bázisán (egészségügy, társadalombiztosítás, lakásügy, energiarekonstrukció, szakszervezet stb.);

— a kormányzati megrendelések kiszélesítése és állandósítása;

— a tudományos kutatóbázis erősítése, makroterületeken egy „műhely” kialakítása, szervezése, ehhez kapcsolódóan rendszeres publikációk megalkotása;

— néhány új üzleti terület, ahol az egyetemi háttér és a nagy kombinációs teamek lehetőségei miatt jó piaci lehetőségek kínálkoznak (human services, conflict management).

A vázolt elképzelésekhez kéri az ECONOMIX Kft. vezetését az egyetem oktatóinak személyes támogatását, alkotó közreműködését. A magunk részéről is kezdeményezően kívánunk fellépni a kollégák irányában, s az egyes munkalehetőségekhez mind szélesebb körben kívánjuk kapcsolni az egyetemi bázist.

A közeli hetekben minderről és az együttműködés konkrét formáiról személyes beszélgetésre is sor kerül.

SZOMBATHELYI FERENC
Economix Kft.
ügyvezető igazgató

Felhívás!

A Women's Studies Központ terveiben szerepel az egyetem nődolgozói (oktatók és más beosztásúak) számára angol nyelvi tanfolyamok szervezése az amerikai Peace Corps munkatársainak közreműködésével.

Ahhoz, hogy a programot összeállítsuk és tárgyalni tudjunk, az igények felmérésére van szükség. E célból az egyetem minden szervezeti egységéhez eljuttatunk egy rövid kérdőívet felmérést, amit kérek mihamarabb visszaküldeni.

KONCZ KATALIN

Pályázat

A francia—olasz nyelvi tanácsok országos tudományos diákköri pályázatát hirdet az IOK hagyományos júniusi tudományos konferenciájának keretei között.

Pályázni lehet az alábbi témakörökben: nyelvészet, irodalom, gazdasági élet.

A pályázatok francia nyelvűek, 10-15 gépelt oldal terjedelműek lehetnek (kézirást nem fogadunk el). Az idézetek forrását minden esetben pontosan fel kell tüntetni. A felhasználni szakterület jelzőkét kérjük csatolni. A dolgozatok jellegét, a jelölt nevét, címét, telefonszámát, intézményének nevét csak egy kis alakú borítékban kell elhelyezni.

A pályamunkákat egy pártatlan bizottság bírálja el. A legjobb pályázatok minden kategóriában pénz-, illetve könyvjutalomban részesülnek, amelyet 1993. június 9-én a budapesti FRANCIA INTÉZETBEN adnak át a szervezők. A legkiemelkedőbb dolgozatokat a BKE Idegennyelvi Oktató- és Kutatóközpontja a LINGUA c. kiadványában publikálja.

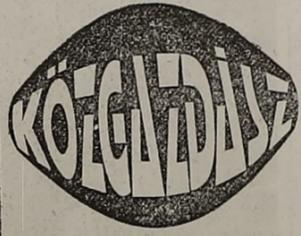
Beküldési határidő: 1993. április 9.

A pályázatokat az alábbi címre kérjük beküldeni: **FRITZ Pablo, BKE, Idegennyelvi Oktató- és Kutatóközpont 1085 Budapest, Horánszky N. u. 20.**

A Közgáz DiákCentrum következő műsora február 26-án, pénteken este 20.30—03.00-ig: koncert: a *Marathon* együttes nonstop funky and soul diszkó (d. j.: *Szeles Tibor*), mozifilmek: *Éjjeli bunyó* (am. fsz.: *James Woods, Louis Gossett Jr.*), *Devlin*, a trükkös zsaru (am.), teaház, salátabár, jégkrémbar, kóktébar.

Március 5-én, pénteken este 20.30—03.00-ig: koncert: a *NO együttes*, non-stop funky and soul diszkó (d. j.: *Szeles Tibor*), mozifilmek: *Egy becsületbeli ügy* (am.), *Bumm-Bumm* (spanyol)—belga vígjáték, fsz.: *Viktor Lazlo*, teaház, salátabár, jégkrémbar, kóktébar.

KÖZGAZDÁSZ A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA
Felelős szerkesztő: Halay Edit
Szerkesztőség: Budapest IX., Fővám tér 8. 1093
Telefon: 117-4518
Kiadó: BKTE
93—5138. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán
vezérigazgató
ISSN 0230—7529

A legeredményesebb év Női kosarások

Fennállása óta legeredményesebb évét játssza az egyetem női kosárlabda-szakosztálya. A tavalyi nehéz NB I-es szereplés után az idei bajnokságban már az „A” csoportba jutás a tét. Az alapszakaszban a 3. helyen zárta a csapat, így a rájátszásban már az eredeti célt elérve, megnyugodva tud szerepelni.

A rájátszásban 4 győzelemmel és 6 vereséggel a 6. helyen állunk. Ez már várakozáson felüli eredmény, mivel itt már olyan profi csapatok az ellenfelek, mint a Kecskeméti, a Szabária vagy a Szeged.

A legutóbbi két mérkőzésen először az EGIS-OSC ellen a Kinizsi utcában lépett pályára a csapat. Az első néhány percben váratlanul alakultak a dolgok, mivel az OSC 20:8-ra

elhúzott. Ekkor a mieink összeszedték magukat és a 13. percben kiegyenlítették. Innen fej-fej mellett haladtak a csapatok. A féléjében 5 ponttal vezetett az EGIS-OSC. A második féléj elején ismét nagyobb arányban elhúzott az OSC, de egész pályás letámadással sikerült kiegyenlítenünk. A rendkívül izgalmas végjátékban az OSC fegyelmezetlensége és a KÖZGAZ-ból Boda jó játéka javunkra billentette a mérleg nyelvét. A mérkőzést 69:66-ra megnyertük. A csapatból a legjobb dobók: Füzessy Zoltánné 14 pont, Boda Krisztina 12 pont, Pintér Györgyi és Vizsota Krisztina 11-11 pont.

A szerdai mérkőzés után szombaton Szombathelyre utazott a csapat. A Szabária ott-

honában a hazai csapat sokkal esélyesebb volt. Az első 5 percben egyenlő volt az eredmény. Az első féléj derekán rendkívül gyors és agresszív játékkal 23 pontos előnyre tett szert a Szabária. A két orosz játékoskal nem tudtak mit kezdeni a mieink. A nagy előnytől-hátránytól mindkét csapat megnyugodott és egy jó színvonalú, látványos meccset produkálva szórakoztatták a 400 fős közönséget. A végeredmény 102:80 lett a Szabária javára. Ennek ellenére nem okoztak csalódást a közgazdászok. Különösen jól játszott Vizsota Krisztina (16 pont), Füzessy Zoltánné (17 pont) és Fábán Ildikó (14 pont).

Következő itthoni mérkőzésük február 28-án (vasárnap) 11 órakor lesz. Várjuk a szurkolókat.

SPORTHÍREK

ASZTALITENISZ-EREDMÉNY

NB I. B csoportos női asztalitenisz-csapatunk győzött a hejőcsabai CMSC (Miskolc) ellen 10:8-ra. Becze Brigitta 3 győzelem, Karácsony Zsuzsa 3 győzelem, Németh Katalin 2 győzelem.

Következő itthoni mérkőzésük február 27-én: Közgáz—Tolna II.

RÖPLABDÁS NŐK

A röplabdabajnokság a Play Off-nál tart. Sajnos, röplabdás lányaink a hét végén Tatabányán 3:1-re kikaptak. A mérkőzésen megsejtült Karsai Zsuzsa, jelenleg is a Sportkórházban fekszik. Még nem dőlt el, hogy szalagszakadása van-e.

A visszavágó február 27-én 11 órakor a Kinizsi kollégium termében.

Lemondott posztjáról

Kinevezése után nyolc hónappal benyújtotta a rektornak lemondását Magyarai Beck István, a pedagógia tanszék vezetője. Indokainak lényege, hogy úgy érezte, különböző szinteken akadályozták annak a programnak a keresztülvitelét, amit annak idején tanszékvezetői pályázata mellékleteként minden egyetemi fórum elfogadott. A lemondásra egyelőre nem érkezett válasz.

Aktuális szakkönyvek rovata

Vám- és devizajogszabályok '93	Számviteli zsebkönyv
Nemzetközi üzleti levelezés és jogi iratmintatár	Adó '93
Társasági törvény és kapcsolódó legfontosabb jogszabályok	Adójogszabályok '93
Könyvvezetés—beszámoló-elemzés—controlling a költségvetési szerveknél	A TB új szabályai
Költségvetési szervek gazdálkodásának szabályai '93	Adómentő
Munkaügyi jogszabálygyűjtemény '93	Adózási példatár
A gépjárművek költégszámolása '93	Controlling (Peter Howath)
Számviteli szabályok '93	Stratégiai management
Számviteli kézikönyv '93	Illem, etikett, protokoll
	Kultúra, viselkedés
	kommunikáció
	A vagyonbiztosítás
	Porter-i versenysztratégiák
	Modern vállalati pénzügyek II.
	A könyveket a STUDENT boltjában vásárolhatjátok meg a főépület földszintjén. Hallgatóknak, oktatóknak 10 százalékos kedvezmény!

Az Egyetemi Chartáról

Elovasva a Közgazdászban megjelent vitaanyagot, kissé zavarba jöttem. A bevezetése azt állítja, hogy az alapelvek révén „az általuk felölelt jelenségek megbízható, előremutató és egyértelmű módon megítélhetők”. Számomra viszont néhány helyen egyáltalán nem volt világos, hogy miről szól a szöveg, hogy melyek azok a helyzetek, amiket le kíván fedni.

Talán nem volna felesleges, ha azok, akik a végleges változat kidolgozásán fáradoznak, vetnének egy pillantást az Európai Egyetemes Magna Chartájának Alapelveire, melyek megfogalmazása tiszteletre méltóan világos és pontos.

KISS OLGA

AZ EURÓPAI EGYETEMEK MAGNA CHARTÁJA

Bevezetés

Alulírottak, az európai egyetem rektorai, akik a legősibb európai egyetem kilencedik centenáriuma alkalmából, négy évvel az Európai Közösség országai közötti határok végleges megszüntetése előtt, Európa valamennyi népe kiszélesedő együttműködését remélve, Bolagnában összegyűltünk, abban a hitben, hogy a népeknek és az államoknak az eddigieknél jobban fel kell ismerniük az egyetemeknek egy átalakuló és mind nemzetközibbé váló társadalomban játszott szerepét, úgy véljük:

1. hogy ennek az ezredévek végén az emberiség jövője nagymértékben függ a kulturális, tudományos és műszaki fejlődéstől, és hogy ez a fejlődés a kultúra, a tudás és a kutatás központjaiban kovacsolódik, amelyekké az igazi egyetemek váltak;
2. hogy az ismeretek fiatalok közötti terjesztésén keresztül az egyetemeknek ma már a társadalom egészét kell szolgálniuk, és hogy a társadalom kulturális, szociális és gazdasági jövője érdekében jelentős erőfeszítéseket kell tenni különösen a folyamatos továbbképzés terén;
3. hogy az egyetemeknek a jövő nemzedékeket, és rajtuk keresztül másokat a természeti környezet és az élet nagy harmóniájának tiszteltetésére tartására kell tanítaniuk.

Alulírottak, az európai egyetem rektorai az államok és a népek lelkiismerete előtt ünnepélyesen kihirdetik azokat az alapelveket, amelyek jelenleg és a jövőben az egyetem küldetését fenntartani hivatottak.

Alapelvek

1. A földrajzi helyzetből és a történelmi hagyományokból fakadóan különbözőképpen megszervezett társadalomok belül az egyetem autonóm intézmény, amely a tudományos kutatásban és az oktatásban hozza létre, értékeli és adja át a kultúra értékeit. Hogy kielégítthesse a kor szükségleteit, kutatási és oktatási tevékenységének minden politikai és gazdasági hatalommal szemben erkölcsi és szellemi vonatkozásban függetlennek kell lennie.
2. Az egyetemnek oktatási és kutatási tevékenységének elválaszthatatlannak kell lennie egymástól, ha el kívánjuk kerülni, hogy az oktatás elmaradjon a társadalom változó igényeitől és szükségleteitől, valamint a tudományos ismeretek fejlődésétől.
3. A kutatás, az oktatás, a képzés szabadsága az egyetem életének alapelve; az államhatalomnak és az egyetemnek saját illetékességükön belül biztosítaniuk kell ennek az alapvető követelménynek a tiszteletben tartását.

A türelmetlenséget elutasító, a párbeszédre mindig kész egyetem a tanárok és diákok együttműködésének kivétel nélküli helye. A tanároké, akik képesek ismereteik átadására és rendelkeznek mindazon eszközökkel, amelyek tudásuk kutatással és innovációval való továbbfejlesztéséhez szükségesek; a diákoké, akik feljogosítottak, alkalmasak és készek ismereteik gyarapítására.

4. Az egyetem az európai humanista hagyományok letevékenyítése, folyamatosan törekszik az egyetemes ismeretek megszerzésére, költetésének teljesítése érdekében nem vesz tudomást földrajzi vagy politikai határokról, és hangsúlyozza a kulturális kölcsönös ismeretnek és kölcsönhatásának parancsoló szükségességét.

Eszközök

E célok alapelveinknek megfelelő megvalósítása hatékony, korunk feltételeihez illeszkedő eszközökkel követel.

1. Az egyetemi közösség minden tagjának lehetővé kell tenni, hogy hozzájusson azokhoz az eszközökhöz, amelyek lehetővé teszik az oktatás és kutatás szabadságának megőrzését.
 2. A tanárok kiválasztásánál, valamint jogaik és kötelezeteik meghatározásánál annak az elvnek kell teljesülnie, hogy a tudományos kutatás elválaszthatatlan az oktatási tevékenységtől.
 3. Minden egyetemnek biztosítania kell a sajátos körülmények tiszteletben tartásával hallgatóik szabadságát és azokat a feltételeket, amelyek között az általuk célul kitűzött tanulmányok folytathatók, a kulturális értékek elsajátíthatók.
 4. Az egyetem — különösképpen Európában — a kölcsönös információ- és dokumentumcsere, valamint a megismerés fejlődését szolgáló közös tevékenységet az ismeretek folyamatos, fejlődését szolgáló fontos eszközként tekintik.
- Ezért — mint történelmük kezdeti időszakában — előmozdítják a tanárok és hallgatók mobilitását, és a nemzeti diplomák megtartása mellett a végzettségük, címek és vizsgák egyenértékűségének, valamint az ösztöndíjak adományozásának általános politikáját fontos tényezőnek tekintik küldetésük teljesítésében.
- Az aláíró rektorok egyetemiük nevében kötelezik magukat, hogy minden lehető módon megtesznek annak érdekében, hogy minden államot és az illetékes nemzetek feletti szervezeteket arra bátorítsák, hogy politikájukat a Magna Charta szellemének megfelelően alakítsák, amely az egyetemnek osztatlan, szabadon meghatározott és kinyilvánított óhaját fejezi ki.

Bologna, 1988. szeptember 18.